

letnik CI - leto 1999

5

SLOVENSKI ČEBELAR

LETO 1873 - PRIČETEK PERIODIČNEGA ČEBELARSKEGA TISKA NA SLOVENSKEM

ISSN 0354-4997

Urednik: Uspešen začetek usposabljanja prve generacije čebelarских mojstrov
Jože Šimec: Ustanovljena je sekcija za širjenje medovitih rastlin
Brane Kozinc: Čebelarjeva opravila v maju
Anton Vrčko: Čebelarjeva opravila v nizkonakladnem panju v maju
Jože Gabrovšek: Veterinarski nasveti za maj

133
134
135
136
139

Editor: Successful Start of the Training of the First Generation of Master Apiarists
Jože Šimec: A Section for Bee Plant Promotion has been set up
Brane Kozinc: Beekeepers Jobs in May
Anton Vrčko: Beekeepers Jobs in LR Hives in May
Jože Gabrovšek: Veterinary Advice for May

BOLEZNI ČEBEL

Milan Meglič: Varoa – prag škodljivosti

140

BEE DISEASES

Milan Meglič: Varroa Parasitization - the Threshold of Its Being Harmful

IZKUŠNJE NAŠIH ČEBELARJEV

Marjan Krepek: Prašilček za vzrejo matič – trojček
Franc Lesjak: Strd ali strjen med (kristaliziran med)
Miro Kavčič: Moje izkušnje z mano
Marjan Debelak: Naravna graditev satja nekdaj in danes

142
144
145
145

OUR BEEKEEPERS' EXPERIENCES

Marjan Krepek: Nucleus Box for Queen Rearing – a Triplet
Franc Lesjak: Chrystalized Honey
Miro Kavčič: My Experience with Honeydew
Marjan Debelak: Natural Building of Combs Years Ago and Nowadays

IZ TUJE LITERATURE

Jure Senegačnik: Odmeven mednarodni škandal zaradi ponarejanja medu
Mark Jaklič: Bee World o simpoziju v Portorožu in slovenskem čebelarstvu
Andrej Kečkeš: Apiterapija pri multipli sklerozi

147
148
149

FROM FOREIGN LITERATURE

Jure Senegačnik: The international "Fake" Honey Scandal, meeting with a Wide Response
Mark Jaklič: Bee World about the Symposium in Portorož and the Slovenian Beekeeping
Andrej Kečkeš: Apitherapy of Multiple Sclerosis

IZ KNJIŽNE POLICE

Lojze Peterle: Spet smo bogatejši za novo zanimivo knjigo
Mira Jenko-Rogelj: Ocena nove knjige dr. Jožeta Riharja varoza čebel

150
150

FROM OUR BOOKSHELVES

Lojze Peterle: A New Interesting Book has again been added to our Library Stock
Mira Jenko-Rogelj: A New Book by Dr. Jože Rihar: Varroasis of Honey Bees has come out

MNENJA IN ODGOVORI

Milan Meglič: Čebelarjevega znanja ni nikoli preveč
Marjan Debelak: Ali prihaja čas za strpno in argumentirano razpravo?

151
152

VIEWS AND ANSWERS

Milan Meglič: There is never too much Knowledge for a Beekeeper
Marjan Debelak: Are the Times coming for a Tolerant Discussion on well Argued Issues?

ZA MLADE PO SRCU

Janez Mihelič: Mladi čebelarji z osnovne šole Prosenjakovci so se predstavili v Cankarjevem domu v Ljubljani
Ivan Pehant: Čebelarška križanka
Rezultati srečanja in tekmovanja mladih čebelarjev v Gornji Radgoni

155
156

FOR THE YOUNG AT HEART

Janez Mihelič: The Young Beekeepers of the Primary School Prosenjakovci presented themselves in Cankarjev dom in Ljubljana
Ivan Pehant: Beekeepers' Crossword Puzzle
Results of the Meeting and Contest of the Young Beekeepers in Gornja Radgona

IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA

Janez Mihelič: Čebelarско društvo Domžale je praznovalo 80-letnico organiziranega čebelarjenja
Srečko Rupnik: Občni zbor zveze čebelarских društev Ptuj
Vida Sladič: Praznovali smo – ČD Zagorje je praznovalo 80 letnico obstoja

157
159
160

FROM THE SOCIETY LIFE

Janez Mihelič: The Beekeepers Society Domžale celebrated the 80 th Anniversary of Organized Beekeeping
Srečko Rupnik: General Meeting of the Ptuj Beekeepers Association
Vida Sladič: We observed an Anniversary - the Zagorje Beekeepers Society celebrated the 80 th Anniversary of its Existence

Udeleženci seminarja za usposabljanje prve generacije čebelarških mojstrov na prvem predavanju na BTF v Ljubljani.

Foto: J. Mihelič.

USPEŠEN ZAČETEK USPOSABLJANJA PRVE GENERACIJE ČEBELARŠKIH MOJSTROV

Pred nekaj več kot mesecem dni je Čebelarška zveza Slovenije začela izvajati dolgo pričakovan seminar za usposabljanje prve generacije čebelarških mojstrov po 2. svetovni vojni v Sloveniji. Začetka seminarja se je udeležil tudi predsednik Čebelarške zveze Slovenije gospod Lojze Peterle. S tem se je začela prva faza uresničevanja programa komisije za izobraževanje, ki pod vodstvom prizadevnega predsednika g. Antona Rozmana deluje v okviru ČZS. Končno se v Sloveniji po več kot dvajsetih letih odpirajo možnosti za pravo poklicno izobraževanje čebelarjev, ki je bilo zaradi togosti pri financiranju odpravljeno v okviru Kmetijske šole v Celju. Pomoč pri usposabljanju je s posredovanjem g. Rozmana ponudila čebelarška šola iz Gradca. Avstrijski strokovnjaki so sodelovali tudi pri oblikovanju izobraževalnega programa, na podlagi katerega poteka usposabljanje, tako da program ustreza vsem normativnim zahtevam naše in tudi avstrijske šolske zakonodaje. Lahko rečemo, da bo znanje naših čebelarških mojstrov na ravni zahtev Evropske unije. Izobraževalni program, ki ga je sprejela komisija za izobraževanje pri ČZS, ustreza zahtevam standardne klasifikacije poklicev, metodologije za oblikovanje nomenklature poklicev in zahtevam pravilnika o poklicnih kvalifikacijah, s katerim bo Republika Slovenija pravno ureja-

Anton Rozman in predsednik ČZS g. Lojze Peterle, sta zaželela uspešno delo udeležencem seminarja.

la področje poklicev, ki jih ne izvajajo v obstoječi mreži srednjih sol.

Tehnologijo čebelarstva v omenjenem programu usposabljanja poučuje inž. Josef Ulz, direktor čebelarške šole v Gradcu, del programa pa bodo izvedli domači strokovnjaki z Biotehniške in Veterinarske fakultete v Ljubljani. Praktični del usposabljanja bo potekal delno v Avstriji, delno pa pri priznanih čebelarjih v Sloveniji.

Operativno organizacijo izvajanja usposabljanja je ČZS zaupala Tinetu Kopaču, strokovnjaku za izobraževanje odraslih. S komisijo za izobraževanje je sodeloval že pri nastajanju omenjenega programa.

Predvidevamo, da bo usposabljanje prve generacije čebelarских mojstrov končano do konca tega leta. Po zaključnem izpitu, ki vsebuje štiri dele (praktični preizkus, strokovno teorijo, poslovno-ekonomski del in pedagoško-andragoški del izpita) bodo uspešni udeleženci prejeli avstrijska spričevala, ki jih bo pozneje uradno nostrificirala tudi Slovenija.

V prvi generaciji kandidatov za čebelarske mojstre je štiriindvajset kandidatov, komisija za izobraževanje pa jih je izbrala med več kot 40 kandidati, ki so se prijavili na razpis. Po končanem usposabljanju bo večina izmed njih opravljala pomembno delo pri uspo-

sabljanju mladih za čebelarski poklic. Udeleženci usposabljanja so: Janko Božnar, Erik Bratina, Štefan Brvar, Martin Čuš, Andrej Jernej, Boris König, Alojz Koligar, Janez Kropivšek, Dragomir Mali, Franci Marolt, Frančišek Medja, Jože Mur, Franc Panker, Silvo Posl, Franc Prezelj, Boris Seražin, Marija Sivec, Danijel Šavli, Jožef Švagelj, Anton Tome, Milan Vajda, Matjaž Vehovec, Zoran Zidarič, Dušan Žunko.

Udeležencem usposabljanja, predavateljem in organizatorjem tega izjemno pomembnega izobraževalnega projekta želimo obilo uspeha. Skupaj z njimi smo veseli, da se je uresničila dolgoletna želja slovenskih čebelarjev in da se bomo tudi na področju izobraževanja čebelarjev Slovenci približali pogojem, ki veljajo v Evropski uniji.

Urednik

USTANOVLJENA JE SEKCIJA ZA ŠIRJENJE MEDOVITIH RASTLIN

Jože Šimec

Kakor je že iz naslova razvidno, je poglobljena naloga sekcije *širjenje medovitih rastlin*. Ljubitelji medovitih rastlin smo se prvič srečali v soboto, 13. marca 1999. Kljub sončnemu in lepemu vremenu smo se srečanja udeležili štirje čebelarji - Miran Kožuh, Miha Novšek, Jože Šimec in Vojko Veber. Žal se našega srečanja zaradi zadržanosti ni mogel udeležiti Janez Gregori, avtor zanimivih člankov, ki so bili lani objavljeni v Slovenskem čebelarju. V njih je opisal 56 medovitih rastlin. Druge čebelarje, ki so obljubili svojo udeležbo, je lepo vreme zadržalo pri čebelah. Naj na začetku predstavim g. Vojka Vebra (Ševlje 47, pri Škofji Loki, tel. 064 641 397), ki vzgaja medovite in okrasne rastline. Za zdaj čebelarjem ponuja več vrst panešpelj in nekaj drugih medovitih rastlin. Načrtuje tudi ponudbo kostanjevih sadik, poznejše akacije, javorja itd. Pravi, da javor lahko razmnožujemo s potaknjenci. Panešplja raste na vseh vrstah rastišč. Za rast teh rastlin pa je predvsem pomembna kakovost zemlje, v katero smo jih zasadili. Najbolje je, če je prst sestavljena iz perlita, komposta in šote. Prav tako ponuja različne sleče. V Italiji točijo čebelarji sortni slečev med. Zanimiv je tudi blagajev volčin, in to obe podvrsti, od katerih ena cveti belo, druga pa rožnato. Volčin, ki ga posadimo, se sam naprej razrašča v tleh. Kot zelo koristne za čebele smo omenili stare sorte jablan, kot sta dolenjska voščenka in štajerski mošancelj, pa tudi stare hruške in divje češnje. Kot vir bogate spomladanske pelodne paše Veber ponuja tudi sadike istrske leske. Sadike dreves moramo kupovati v ustreznih posodah - sadilnih zabojnikih z zemljo vred. To nam olajša sajenje, saj jih na ta način lahko sadimo na stalno mesto. Ker rastlina ne doživi šoka, pridobimo eno leto rasti. Za žive meje so zanimivi tudi ognjeni trni, poleg tega pa g. Veber ponuja še lovorkovec. Kot nam je obljubil, bo o medovitih rastlinah tudi sam nekaj napisal. Člani

sekcije načrtujemo, da bomo k sodelovanju pritegnili več čebelarjev in drevesničarjev, ki vzgajajo medovite rastline, zanimive za čebele, čmrle, metulje in tudi za ptice. Na ta način bomo zbrali podatke o pestrosti ponudbe medovitih rastlin. Čeprav gre samo za medovite rastline, moramo priznati, da to področje zanima tudi širši krog ljudi, vendar z njimi nimamo dovolj stika, ker svojih člankov skoraj ne objavljamo v drugih časopisih. Tudi na ta način bi lahko razširili naše znanje o medovitih rastlinah, zato je to eden izmed prihodnjih ciljev našega delovanja. Želimo si, da bi medovite rastline sadili tudi drugi ljudje, ljubitelji narave, in ne samo čebelarji. Zato jim moramo ponujati konkretne podatke o določenih rastlinah, kje jih lahko kupijo in katere so primerne. Nobena drevesnica žal ne objavlja natančnih opisov rastlin, ki jih ponuja, ali pa so njihove ponudbe nepopolne. Za ta namen bi bilo treba navajati podatke o posamezni rastlini, in to zgoščeno, na primer tabelarično. Takšen seznam bi bil kot orientacija dobrodošel za številne čebelarje, drevesničarje in vrtnarje, zato smo izdelavo takšnega seznama vključili v naš program. V obliki reklamne pole ga bomo v Slovenskem čebelarju objavili še v tem letu.

Člani ČD Turnišče so nam predlagali objavo seznama vrtnarjev in drevesničarjev oziroma naslovov semenarn, v katerih je mogoče dobiti sadike ali semena. V mislih so imeli predvsem rastline, ki jih je opisal Janez Gregori.

Člani sekcije smo bili enotnega mnenja, da bi bile za našo zamisel in za pomoč dobrodošle gozdarske drevesnice, ki jih je v Sloveniji kar nekaj.

Omenil sem, da se je v preteklosti veliko ljudi navduševalo nad širjenjem medovitih rastlin in prav je tako. Ta dejavnost tudi zdaj ne bi smela zastati. Nekateri pa mislijo ali so mislili tudi drugače. Pred precej leti, še v obdobju socializma, mi je naš veliki

čebelar, sicer dr. agronomije, rekel, da je za širjenje medovitih rastlin škoda časa, saj se tako ali tako razmnožujejo same od sebe. Žal takšno gledanje med čebelarji ni osamljeno. Številni avtorji pa so v Slovenskem čebelarju že od samega začetka nagovarjali čebelarje, naj sadijo lipe, kostanje, divje češnje, jablane, hruške in okrasno grmičevje, pa tudi različne detelje. Takšne članke lahko zasledimo v vseh letnikih od leta 1873 naprej, že prej pa v Umnem kmetovalcu iz leta 1843. Potrebo po širjenju in zasajanju medovitih rastlin sta še prej omenjala tudi Anton Janša in Peter Pavel Glavar. Šele kadar čebelarji opazimo pomanjkanje paše, se zavemo, da uživajo naše čebele in seveda tudi mi sadove rastlin, ki so jih zasadili naši predniki. Lep primer za to je kostanj, ki je rasel in kljub raku še vedno raste v bližini vinorodnih območij. Vinogradnik ga je za kole za vinsko trto sekal vsakih šest do sedem let, tako pa se je kostanjev gozd obnavljal. Kot podkrepitev navajam odlomek iz pisma g. Viktorja Gabra, ki pravi takole: »Skoraj vsak čebelar si želi, da bi čebeljo pašo svojega kraja malo izboljšal. Lep primer imam v bližini svojega doma, kjer je moj oče pred dobrimi petdesetimi leti posadil pet kostanjevih dreves ob samem

robu gozda. Sedaj se je tako razmnožil, da sega že sto metrov daleč v notranjost gozda.« Zanima ga tudi medovita robinija iz Madžarske, saj bi jo rad zasadil na nezaraščenih krajih, ki jih je v njegovi okolici dovolj. Prav tako bi rad kupil tudi sadike in semena drugih medovitih rastlin po zmernih cenah, pa ne ve kje.

Vsem piscem se zahvaljujem za njihove praktične izkušnje in spodbude, ki so namenjene vsem čebelarjem. Z njimi naj bi nas spodbudili, da bi tudi drugi pisali o svojih izkušnjah in zamislih o medovitih rastlinah. Čebelarje, ki že dalj časa objavljajo svoje članke v reviji Moj mali svet in v časopisu Kmečki glas, pa pozivam, naj izdajo praktično knjižico malega formata o medovitih rastlinah. Knjižica naj bi bila čim cenejša in dostopna širši javnosti. Osebnopodpiram tudi izid stenskega koledarja s slikami medovitih rastlin, primerne za pouk v osnovnih šolah. Vabim vse, ki bi radi sodelovali z našo sekcijo, naj me pokličejo po telefonu, št. 061 125 94 61, ali mi pišejo na naslov Jože Šimec, Prešernova 15, 1000 Ljubljana. Naslednje srečanje sekcije bo v začetku septembra v botaničnem vrtu v Ljubljani. Točen datum bomo objavili v sedmi številki Slovenskega čebelarja.

ČEBELARJEVA OPRAVILA V MAJU

Brane Kozinec

To je mesec najburnejšega razvoja čebel. Kjer sta že aprila cvetela regrat in sadno drevje, so čebele na vrhuncu razvoja že v začetku meseca. Čebelarjev najpomembnejši cilj mora biti, da so njegove čebele na vrhuncu ob začetku paše v okolici čebelnjaka. Cilj vsakega prevažalca pa je, da so čebele čim prej na vrhuncu, saj mora potem vso sezono le vzdrževati tako stanje. Čebel nima smisla siliti v prezgodnji razvoj, kajti ob pojavu paše rade izrojiijo, medu pa v takem panju potem ni.

Največji problem slovenskega čebelarstva so roji. Kateri so poglavitni vzroki za to? Prepričan sem, da za to niso krive čebele, ampak čebelarji!

Eden izmed poglavitnih vzrokov za to je prezimovanje v omejenem prostoru (plodišču). Panj moramo gledati kot celoto. Noben čebelar ni tak mojster, da bi ugotovil, kdaj čebele rabijo večji

prostor. Čebele se odločijo za rojenje takrat, kadar so razmere v panju zanje neugodne. Čebelar to zelo težko ugotovi v panju, kaj šele v celotnem čebelnjaku. Ko se čebele enkrat odločijo, da bodo rojile, jih noben ukrep ne ustavi več!

Kako preprečevati rojilni nagon? Najprej moramo čebelam dati možnost, da matica neovirano zalega. V listovnem panju je to mogoče le tako, da ima matica na razpolago plodišče in medišče, to je celotno hladno stavbo. Med lahko odlagajo v toplo stavbo, tam pa imajo na razpolago šest satov. Mirno lahko trdim, da je 18 AŽ satov zalege gornja meja matice in polno razvite družine. Zavedati se moramo, da matica ne more obvladovati neskončno velikega prostora. Prav to je tudi lahko vzrok za rojenje. Ko se začne intenzivno medenje, na primer na akaciji, čebele med odlagajo nad gnezdo in s tem matico počasi omejujejo le na spodnji del hladne stavbe (plodišče AŽ panja). Kljub temu ima za zaleganje še vedno na voljo 11 satov. To je tudi skrajni čas, da iztočimo med. V

tem primeru bomo točili 17 satov. Želim vam čim več takih paš. Če paša ni tako obilna, to pa se maja pri nas rado dogaja, bomo točili manj satov. Glede na to panj s tako prostornino povsem zadošča našim pašnim razmeram. Če pa je neki čebelji družini tak prostor premajhen, potem ima matico, ki jo bomo uporabili za vzgojo novih, mladih matic. Taki rojevi maticniki so vrhunske kvalitete. Za narejence pa ne smemo vzeti rojevih maticnikov iz povprečne ali celo podpovprečne družine, saj bi s tem samo širili rojnost naših čebel. Drugi ukrep proti rojenju pa je pravilna izbira matic.

Kako ukrepamo, če so se čebele že odločile za roj? Taki družini odvezamo **vso zalego in matico!** Iz tega materiala naredimo ustrezno število rezervnih družin. V 5-satni panj dama dva sata zalege in ga dopolnimo s satnicami. Pazimo, kakšne maticnike ali matice jim bomo dodali! Obvezno jim je treba dodati pogačo, tudi v panju, ki smo ga podrli. Najbolje je, če sta sata zalege iz različnih panjev. V panj, ki je hotel rojiti, dodamo rezervno družino. Narejencev ne odnesemo drugam, tako da se pašne čebele lahko vrnejo. Če želimo, da se bodo čebele do jeseni razvile v močno družino, sta najbolj optimalno število maja dva sata čebel. Pazimo, da imajo celo sezono pogačo. Tudi nesojeni izrojenec, okrepljen z vsemi pašnimi čebelami, bo prinesel dovolj medu. Na tak način si bomo pripravili dovolj rezervnih družin z mladimi maticami.

Naše čebelarstvo mora temeljiti na vsakoletni vzgoji novih družin z dobrimi odbranimi maticami.

Ker bomo maja čebelarji tudi že točili, ne pozabimo, da je točenje za čebele stres. Po vsakem točenju je čebelarjem treba dodati pogačo. Pa še nasvet pri dodajanju matic. Družina najbolje sprejme novo matico ob intenzivni paši. Pomagamo si tako, da ji hkrati

Foto: A. Kečkeš

dodamo pogačo. Narejencem ne dodajajte tekoče hrane, ker boste povzročili rop. Številni mislite, da je pri tako pogosti uporabi pogače nekaj ostanka sladkorja tudi v medu, vendar se vam tega ni treba bati. Čebele jemljejo pogačo le takrat, kadar ni zunanjega dotoka hrane in jo rabijo za hrano - torej je ne nosijo v satje. To pa ne velja za tekočino. Zavedajmo se, da normalna čebelja družina na leto porabi 80 kg medu za svoje preživetje. Čebelarji ji lahko vzamemo le presežek njenega donosa. Pa še nekaj. Že Janša je učil, da čebele, ki so bile enkrat lačne, ne bodo nič nabrale, dokler bo v panju ista matica. Čebelarji pazimo, da naše čebele ne bodo lačne, prav maja pa se to rado zgodi. Že stari oče me je učil, da so v deževni pomladi čebele največkrat lačne prav ob cvetenju sadnega drevja. Ob lepem vremenu pa tudi kaj naberejo.

ČEBELARJEVA OPRAVILA V NIZKONAKLADNEM PANJU V MAJU

Anton Vrčko

Mesec maj je obdobje burnega razvoja čebeljih družin in lep je pogled na čebele s prepolnimi koški cvetnega prahu. Doslej smo pri menjavanju in obračanju naklad ter z dražilnim krmiljenjem pri nizkonakladnih panjih stremeli za tem, da čim bolj

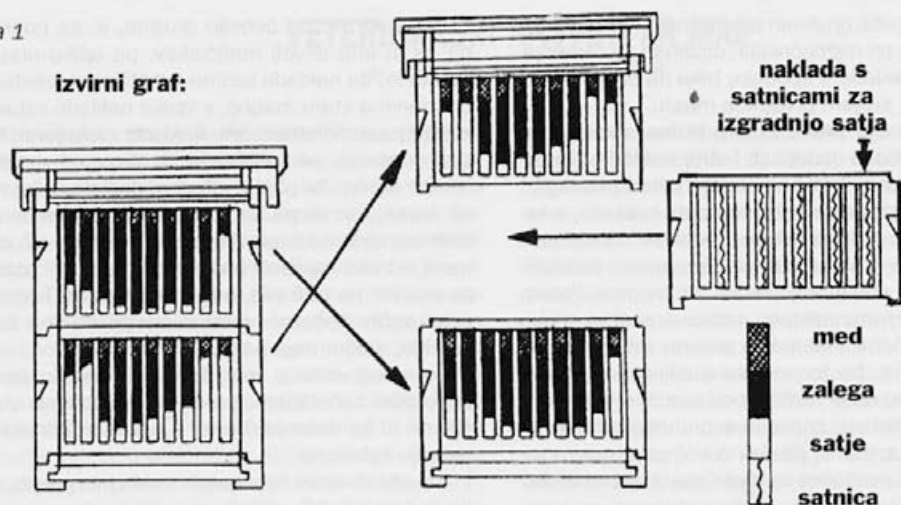
razvijemo čebelje družine. Tudi maja s tem nadaljujemo, pojavilo pa se bo že tudi rojilno razpoloženje, zato moramo paziti, da čebelja družina ni utesnjena in da ima matica dovolj praznih celic za zaleganje. Rojilni nagon namreč povzroči prav pomanjkanje prostora za zaleganje in porušeno razmerje med pokrito in odkrito zalego. Ugotovljeno je, da se pri gostoti 0,64 čebele delavke na 1 cm³ matica prosto giblje kjer koli po panju in s tem raznaša svoje

feromone, imenovane tudi ektohormoni. Toda že pri gostoti 1,4 čebele delavke na 1 cm³ postaja gnezdo čebelje družine prenaseljeno in podseda. Matica je pri svojem gibanju po čebeljem gnezdu ovirana, zato maticinih feromonov ni več po celotnem gnezdu. Zaradi tega začnejo čebele delavke v spodnjem delu gnezda graditi nastavke za maticnike. V čebeljem gnezdu se povečuje gostota čebel in s tem tudi priprave na rojenje.

To nas opozarja, kako pomembno je pravočasno širjenje čebeljega gnezda, kar je v svojem spisu Popolni nauk o čebelarstvu pred 225 leti zapisal že Anton Janša. Ta ugotovitev je jedro tehnoloških postopkov čebelarjenja z nakladnimi panji, vse to pa bomo tudi opisali in prikazali.

Praviloma so čebelje družine zdaj v treh nizkih nakladah in na vrsti bo tretja menjava naklad. Pri

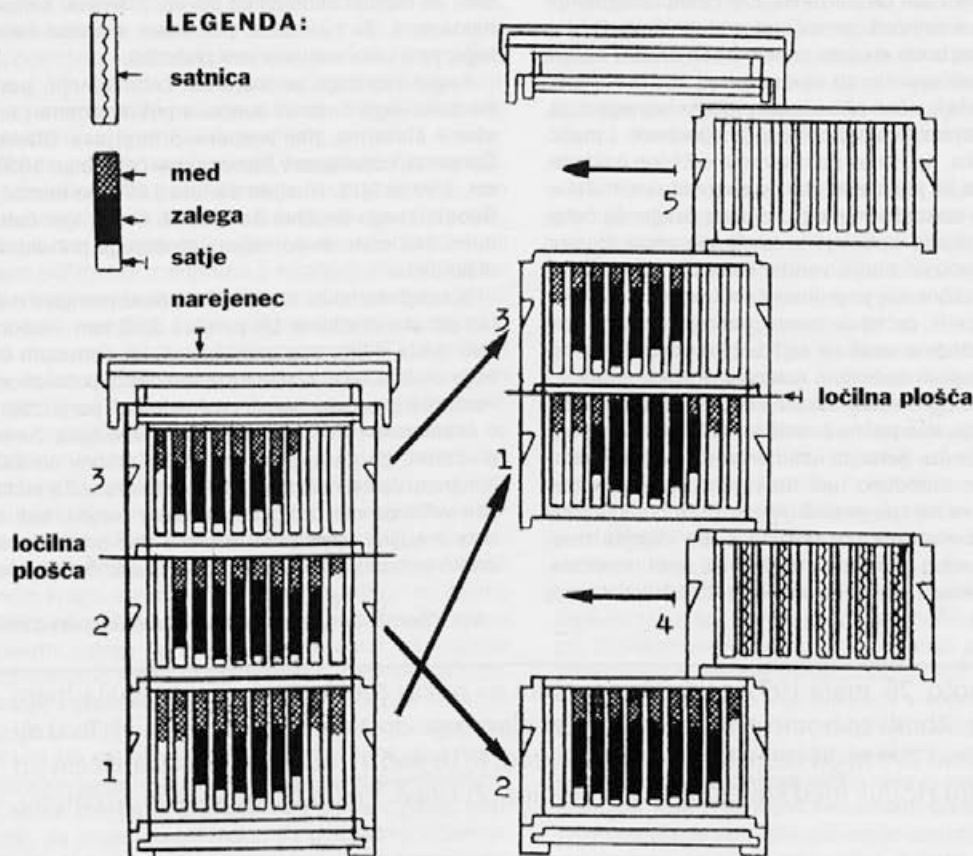
Slika 1

Druga širitev panja in območje zaleganja matice v sredinski nakladi - gradilniku satja na satnicah in menjava naklad, kot prikazuje shema.

Slika 2

DVOMATIČNI SISTEM:

Dodajanje tretje naklade s satnicami za izgradnjo satja in oddelka za zgornjo družino - narejenca.

povprečno razvitih družinah zgornjo naklado zamenjamo s srednjo, pri najmočnejših družinah pa zamenjamo zgornjo naklado s spodnjo, tako da druga naklada ostane na svojem prvotnem mestu.

Najpozneje čez približno dva tedna sledi četrta menjava naklad in dodajanje četrte naklade. Na podnico damo doslej tretjo naklado, v kateri je zalega z medeno zalogo, nanjo položimo tisto naklado, v kateri je čim več odkrite zalege, na to pa damo novo četrto naklado s satnicami ali z izmenično izdelanimi sati. Krajni sati morajo vedno biti medeni. Potem damo na zdaj tretjo naklado matično rešetko, nanjo pa položimo četrto naklado s pokrito zalego. Ko se bo le-ta izlegla, bo to postala mediščna naklada. Paziti moramo, da je matica pod matično rešetko.

Tako smo čebele zaposlili s prenosom medu in graditvijo satja, matici pa dali dovolj prostora za zaleganje. Nove mediščne naklade nastavljamo vedno na matično rešetko, lahko tudi s satnicami, na katerih čebele najraje gradijo satje in skladiščijo med. Več o tem glej v knjigi "Od čebele do medu", Kmečki glas, Ljubljana 1998, str. 337-340.

Kdor misli na dvomatično čebelarjenje, je zdaj tudi čas za združitev čebeljih družin, ki jih je za to pripravil. Odstranimo vmesni pokrov, na matično rešetko spodnje družine pa položimo polo časopisnega papirja in ga s svinčnikom večkrat preluknjamo. Pri teh luknjah se bodo srečale čebele obeh družin. Začele bodo gristi papir in ga odstranjevati kot oviro, tako da se bodo končno združile brez medsebojnega boja. Nanjo damo zgornjo družino in jo pokrijemo z matično rešetko, na vrh pa nastavimo mediščne naklade.

Praksa je pokazala, da dvomatični način čebelarjenja v nakladnem panju najbolje deluje, če čebele obeh družin vletavajo in izletavajo skozi skupno žrelo na podnici panja, vendar mora biti ta odprta po celotni dolžini, saj je promet čebel velik.

Kaj storiti, če kljub vsem protirojilnim ukrepom čebelja družina sede na roj? Lahko odstranimo pokrito zalego in naredimo rezervne družine, matico z odkrito zalego in praznim satjem pa pustimo na starem mestu. Vse pašne čebele se bodo vletele v panj, ki so ga že navajene, in nabiralna moč se bo povečala. Lahko naredimo tudi nasprotno in odstranimo matico z nekaj zalege (odkrite), v družini pa pustimo samo en matičnik. Ta družina si bo vzgojila novo mlado matico. Nabiralna moč se bo spet povečala, v tem primeru pa bo oploditev matice trajala nekaj dlje časa.

Rojivo in močno čebeljo družino, ki se pripravlja na roj in ima dovolj matičnikov, pa lahko uredimo tudi tako, da naklade ločimo z matičnimi rešetkami, odstranimo staro matico, v vsako naklado vstavimo zaležen sat z matičnikom, naklade z luknjami, ki jih zdaj odpremo, pa so žrela in jih obrnemo v različne izletne smeri. Ta panj z mladimi družinami bo nabiral naprej, hkrati pa bomo vzredili tudi matice in si tako ustvarili dodatne družine. Na panj z več družinami je treba nastaviti eno ali dve mediščni nakladi, po potrebi pa tudi več, odvisno od paše. Tudi to je pravzaprav začetek večmatičnega načina čebelarjenja, dokler traja paša.

Še nekaj vrstic o tem, kakšen in kateri panj bi priporočal čebelarjem, predvsem mladim in začetnikom, ki še dvomijo o tem, s kakšnim panjem naj začnejo čebelariti.

V svetu povečini čebelarji v nakladnih panjih, tako da je teh kar 90 odstotkov vseh panjev, in tudi v Sloveniji se ta tip panja vse bolj uveljavlja. Priporočam standardne mere širine in predvsem dolžine Langstroothovega panja, višine pa so v treh izvedbah, to je polovična, dvetretjinska in klasična - standardna - LR naklada (višina satnika 232 mm). Pri visoki nakladi je treba opravljati družine tudi s posameznimi sati, pri nizkih nakladah pa povečini delamo samo z nakladami. Za nekatere, predvsem starejše čebelarje, je visoka naklada tudi pretežka.

Kogar zanimajo pridobitnost čebelarjenja, poraba delovnega časa in donosi v posameznem panjskem sistemu, naj prebere primerjave Stanka Šauperla, objavljene v Slovenskem čebelarju, 1998, str. 269 in 303. Nastale so leta 1974 na območju Čebelarskega društva Selnica ob Dravi, kjer čebelarim tudi sam, in po mojem mnenju je primerjava objektivna.

Spodnji dve skici sta grafični prikaz menjave naklad pri standardnem LR panju z 232 mm visokimi sati. Le-ta odgovarja vsem biološkim potrebam čebelje družine in čebelarjevim tehnološkim postopkom. Postopek so v dolgotrajnih poskusih z LR panji izdelali v čebelarskem inštitutu nekdanje Sovjetske zveze, predstavil pa ga je prof. dr. G. F. Taranov na XXII. kongresu Apimondie leta 1969 v Münchnu. Ta postopek velja za vse različice nakladnih panjev, tudi za tiste z nižjimi nakladami, odvisno pač od živalnosti družin in izdatnosti čebeljih paš v okolici čebelnjaka.

Vir: Zbornik kongresa Apimondie, München 1969.

V soboto, 28. maja 1999, ob 9.30 vas vabim na prikaz čebelarjenja v nizkonakladnem panju. Zbrali se bomo ob čebelnjaku Čebelarskega društva Selnica ob Dravi. Ta stoji približno 200 m od ceste Maribor-Dravograd, in to nad avtobusnim postajališčem pri gostilni Hojnik med krajema Fala in Selnica ob Dravi. Prikaz bo ob vsakem vremenu.

Tone Vrčko

Zdravstveno stanje čebel spremljamo z rednimi pregledi družin. Pozorni bodimo tako na zdravstveno stanje zalege kot odraslih čebel. Največ govorimo o varoi, vendar ne smemo zanemariti tudi drugih bolezni, ki v tem obdobju prav tako lahko ogrozijo naše čebele. Huda gniloba čebelje zalege nam ne bo prizanesla, če je v našem čebelnjaku bakterija, ki povzroča to bolezen. Silovit razvoj družine lahko uspešno prikriva klinično podoba, in če oboleva le manjše število ličink, bo edini opazen znak presledkasta zalega. Dokler je v panju dovolj čistilk, bodo sproti očistile celice, v katerih so odmrle ličinke. Zato moramo biti zelo pozorni na stanje zalege. Samo z opazovanjem pokrite zalege ne bomo takoj odkrili, da posamezne ličinke propadajo. Eno izmed pomembnih znamenj, da je z razvojem ličinke v pokriti zalegi nekaj narobe, je pojav drobne, okrogle luknjice v sredini pokrovčka.

Takšno odprtino naredi varoa, ko zapusti celico z odmrlo ličinko. Če opazimo tako odprtino na sredini pokrovčka, vzamemo zobotrebec in pokrovček odgrnemo. Ličinka, ki se normalna razvija, je bele, slonokoščene barve in napeta. Če se jo s konico zobotrebca rahlo dotaknemo, opazimo, da reagira na dotik. Odmrla ličinka je manjša od celice ter temno rumene do temno rjave barve. Pokrovčke lahko odstranimo brez hujših posledic za razvoj ličinke. Čebele, ki oskrbujejo zalego, bodo naredile novega.

Za učinkovita preprečevanja hude gnilobe je zelo pomembno, da bolezen odkrijemo dovolj zgodaj. Znaki, kot so vrtdi pokrovčki in temna barva ličink ali vrtdi pokrovček z odprtino z nepravilnimi ostrimi robovi, pomenijo, da v družini zaradi propadanja ličink počasi zmanjkuje čebel, ki opravljajo hišna opravila, in da je bolezen že zelo napredovala. Huda gniloba je bolezen posameznega panja, ob pravočasnem odkritju pa lahko že s tehnološkimi ukrepi preprečimo širjenje bolezni. To je še posebej pomembno, če čebelarimo na okuženem območju in če želimo čebelariti ekološko, neoporečno. Če se pojavijo klinični znaki bolezni ali če posumimo na bolezen, je treba sum prijaviti, ker tako zahtevajo tudi zakonska določila. Problem pa nastane, če se znajdemo v kužnem krogu, vendar si z vnašanjem zdravih ne želimo pokvariti pridelka. V takem primeru s pregledovanjem pokrite zalege na vsakih 14 dni redno spremljamo zdravstveno stanje v vseh družinah. Temeljito razkuževanje s plamenom in pretresanje čebel na način, ki ga je poznal in uporabljal že Anton Janša v drugi polovici 18. stoletja, je preizkušena in zanesljiva metoda zdravljenja hude gnilobe brez uporabe antibiotikov. Čebele stresemo iz okuženega panja v zaboj, pazimo, da imajo dovolj zraka, jih postavimo v temen, hladen prostor in jih nato po treh dneh pretresemo na razgrnjen prt pred razkužen panj. Čebele naj gre-

do same v nova bivališče, v katera jim dodamo prazne sate s satnicami. Tako dobijo dodatno delo - zgraditev satja - med graditvijo pa se še dodatno očistijo spor, ki jih imajo v mednih želodčkih. Metoda je uspešna, če smo pri delu dosledni in natančni, tako da iz okuženega panja ne prenašamo klic k drugim čebelam.

Zdravstvena služba je v letnem programu zatiranja čebel določila mesec maj kot čas, ko pri zatiranju varoze prenehamo uporabljati kemična sredstva. To je že pašno obdobje, čebelje družine se silovito razvijajo in nevarnost, da se ostanki kemičnih sredstev pojavijo v pridelkih, je velika. Če smo v zimskih mesecih poskrbeli za uničevanje varoe, vsaj s tem zajedavcem maja ne bi smeli imeti prevelikih težav.

Maja se začne obdobje, v katerem za zatiranje varoj ne uporabljamo več kemičnih sredstev niti hemovarja, še posebej pa odsvetujemo uporabo perizina. Perzin je zelo učinkovito sredstvo, vendar je tudi zelo obstojen. Raziskave so nedvoumno dokazale, da je obstojnost perizina v panju še po dveh mesecih in več enaka kot ob vnosu v panj. Zato je sicer učinkovit pri zatiranju varoe, vendar se bodo v našem obdobju ostanki perizina pojavili tudi v pridelkih. Zato je bolje, da varozo preprečujemo z apitehničnimi ukrepi. Nastavljamo gradilnike in izrezujemo troto-vsko zalego.

Tudi z ustvarjanjem umetnih rojev uspešno preprečujemo nastajanje ugodnih razmer za razvoj varoe. Stanje spremljamo v kontrolnih panjih s podničnimi vložki. Za ukrepanje se odločimo na podlagi štetja naravno odmrlih varoj. Intenziven razvoj čebeljih družin v tem obdobju nam omogoča, da v polni meri izrabimo vitalnost čebel in družine okrepimo. Zato je zelo pomembna izdelava individualnega programa, ki si ga mora sestaviti vsak čebelar sam. Neprizvodne družine, ki jih želimo prek leta okrepiti, lahko zdravimo tudi s kemičnimi sredstvi, seveda pa moramo prej izprazniti medišče. Iz teh družin v tej sezoni ne bomo točili medu, čebele pa bomo obvarovali pred varoo. Predvsem pa se moramo odločiti in družine razdeliti na pridobitne in pomožne. Še enkrat pa vse čebelarje opozarjamo, da je nujno uporabljati vsa zdravila tako, kot je napisano v navodilih proizvajalca. Inovativnost na področju zdravljenja je domena strokovnjakov v farmacevtskih laboratorijih. Prednost kratkotrajnega delovanja amitraza v vodni raztopini je v tem, da se dokaj hitro razgradi, zato ob pravilni uporabi ni večje nevarnosti za okolje. Ugovori, da takšna uporaba zahteva veliko dela in večje število aplikacij, niso prepričljivi. Nevarnost, da zaradi uporabe nosilca, ki podaljša delovanje amitraza, vnesemo amitraz v med, je zelo velika. Anketa, ki smo jo opravili na območjih, na katerih so pozimi organizira-

no zdravili po priporočeni metodi, je pokazala, da je bilo zdravljenje uspešno.

Majska bolezen čebel

Za t. i. majsko boleznijo obolevajo samo mlade čebele dojlje, stare od 6 do 14 dni. Pri tej starosti zaužijejo največ cvetnega prahu za razvoj mlečnih žlez in izločanje matičnega mlečka. Zaradi pomanjkanja vode v panju se tem mladim cvetni prah v črevesju strdi. Tako nastane zapeka ali zaprtje črevesa. Ta bolezen se največkrat pojavi na prehodu iz zime v pomlad, zlasti pri šibkejših čebeljih družinah, ko je v panju najmanj čebel nabiralk, ker zimske čebele hitro umirajo. Bolezen izbruhne tudi po ne-

pričakovanih ohladih in ob deževnem vremenu, če se čebele niso mogle oskrbeti z vodo. Na vzletne deske prihaja povečano število mladice. Zadek imajo napet, so nemirne, drgetajo in se krčevito gibljejo, ker ne morejo poleteti. Z vzletne deske padajo na tla, se zbirajo v gručice in umirajo. Nenadoma se pojavi povečano umiranje čebel, preneha pa v enem do dveh tednih.

Bolezen preprečujemo s postavitvijo higienskega napajalnika v bližino stojišča. Prizadete družine hranimo ob večerih z redko toplo sladkorno raztopino (na 2 litra vode damo 1 kg sladkarja). Zelo oslABLJENE družine, ki niso sposobne pobirati hrane iz pitalnikov, tri dni zapored škropimo s toplo in redko sladkorno raztopino.

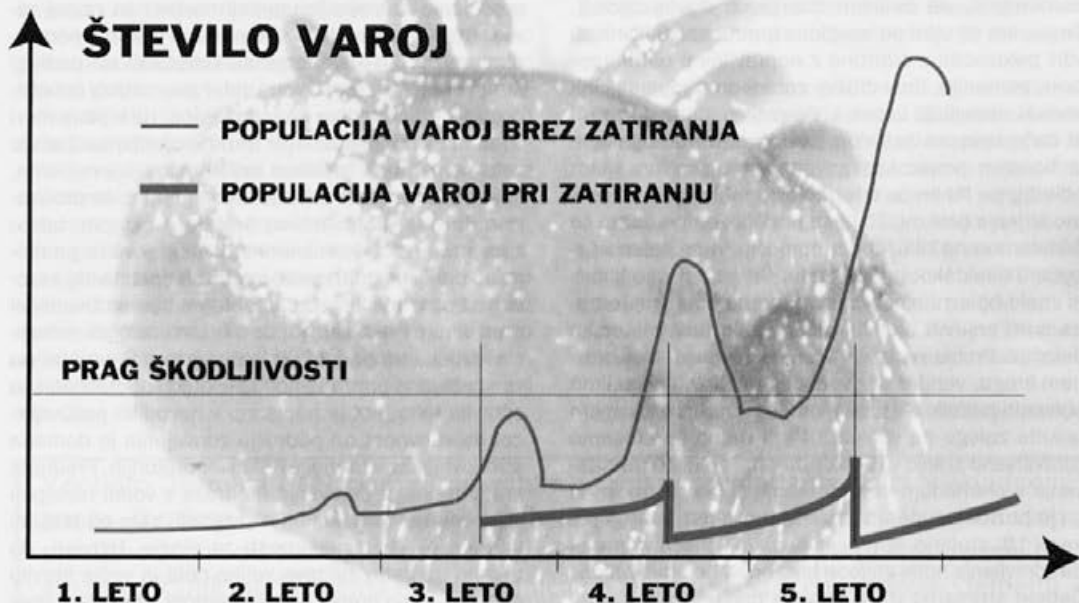
Bolezni čebel

VAROA - prag škodljivosti

Milan Meglič

Prag škodljivosti je tisto število varoj v čebelji družini, ki čebelji družini kot celoti še ne povzroča večje škode. Zaradi hitrega razmnoževanja varoe je prag škodljivosti zelo hitro prekoračen. Če se to zgodi, čebelja družina zaradi varoe že trpi občut-

no škodo. Vesten čebelar bo s testnimi mrežami in ugotavljanjem naravnega osipa varoe lahko stalno spremljal razvoj varoe v čebelji družini, zato bo lahko tudi pravočasno ukrepal in preprečil večjo škodo.

Povzeto po:

A. Imdorf, M. Rickli, P. Fluri, Sektion Bienen, FAM Liebefeld, Bern: Massenwechsel des Bienenvolkes, 1996.

Čebelarji imamo možnost, da prag škodljivosti ugotovljamo v čebelnjaku s testiranjem določenega dela čebeljih družin ali da ugotovljamo število varoj v vsakem panju.

Najcenejša in hkrati zelo zanesljiva je metoda ugotavljanja stopnje napadenosti na podlagi naravnega osipa varoj.

Ugotavljanje stanja napadenosti v vsakem panju res vzame nekaj več časa, vendar je tak postopek tudi naložba, katere pozitivni vplivi so opazni šele v poznejših akcijah zatiranja varoe. Če ugotovljamo stopnjo napadenosti v vsaki družini posebej, nam ni treba izvajati preventivnih akcij zatiranja. Le zakaj bi z različnimi sredstvi za uničevanje varoe obremenjevali tudi tiste čebelje družine, v katerih je število varoj majhno? Ne samo da po nepotrebnem posegamo v bioritem čebel, preventivna zdravljenja tudi nekaj stanejo. Zato je bolje najprej ugotoviti stopnjo napadenosti pri vsaki družini posebej, nato pa zdraviti samo tiste družine, ki brez naše pomoči ne bi bile sposobne počakati obdobja po paši, ko navadno zatiramo varoe v celotnem panju.

S spremljanjem razmnoževanja varoe v čebelji družini že vnaprej lahko predvidimo čas, ko bo treba ukrepati za zmanjšanje napadenosti.

Katere dokaj preproste metode zmanjševanja števila varoj lahko čebelar izvaja v obdobju razvoja čebel? To so predvsem: usmerjeno zaleganje trotovine, izrezovanje te trotovine in delanje narejencev. Z nekajkratnim izrezovanjem trotovine ali z odstranitvijo nekaj satov s pokrito zalego (v teh satih je veliko varoj) čebelam v pridobitnem panju omogočimo, da bodo brez korenitih zatiralnih ukrepov zdržale do obdobja po paši. Narejence pa lahko preprosto očistimo varoj z mravljinčno kislino, saj leta ubija varoo tudi v pokriti zalegi. Mravljinčno kislino v narejencih lahko uporabimo tudi v odboju paše, saj narejenci v tej sezoni niso pridobitni panji za pridobivanje medu.

Oba omenjena ukrepa, to je izrezovanje trotovine in delanje narejencev, smo čebelarji že več ali manj

izvajali tudi doslej. Glede na to sta ti dve metodi že del naše vsakdanje prakse, novo je le to, da ustaljenemu postopku priključimo še zatiranje varoe. Seveda je možno uporabiti še druge, morda nekoliko bolj zapletene biotehnične metode; več o tem preberite v najnovejši knjigi prof. dr. Jožeta Riharja VAROZA ČEBEL, 1999.

Vesten čebelar bo skrbel, da bo število varoj da-leč pod pragom škodljivosti, zlasti zaradi:

- čim večjega zdravja čebelje družine kot celote (čim več čebel je ranjenih, tem bolj prizadeta je čebelja družina kot celota),
- čim manjših nevarnosti sekundarnih negativnih pojavov zaradi napadenosti z varoo (deformacija kril, krajša življenjska doba, zmanjšana aktivnost itd.),
- čim večjega manevrskega prostora, ki je pri manj uspešni zatiralni akciji zelo dragocen.

Zato nasvet čebelarjem pred začetkom letošnje sezone: Naredimo si načrt spremljanja razmnoževanja varoe, načrt posegov in načrt zatiranja. Postavimo si cilj, da prihodnjo zimo v naših panjih ne bo velikega števila varoj. Tako bomo brez skrbi čakali na pomlad, še več, prihodnjo pomlad in tudi med pašo nam ne bo treba izvajati nobenih korenitih zatiralnih ukrepov. Pri tem pa dobro premislimo, ali bomo vztrajali pri kemiji ali bomo skušali obvladovati varoo z alternativnimi metodami.

Viri:

Peter Fluri in Rubén Ibáñez: Störungen und Krankheiten bei Bienen nach hohem Varroabefall, Mitteilungen der Sektion Bienen Nr. 29, FAM Liebefeld, Bern, 1998.

Prof. dr. Jože Rihar: Varoza čebel, 1999.

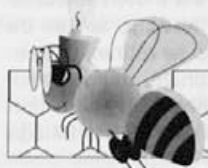
FAM Liebefeld Bern: Alternative Varroabekämpfung, 1999.

Milan Meglič: Moje lastne izkušnje pri zatiranju varoe v letih 1996, 1997, 1998.

Vzreja matic
DARKO GRM
Hude Ravne1,
1273 Dole pri Litiji
tel.: (061) 872 145

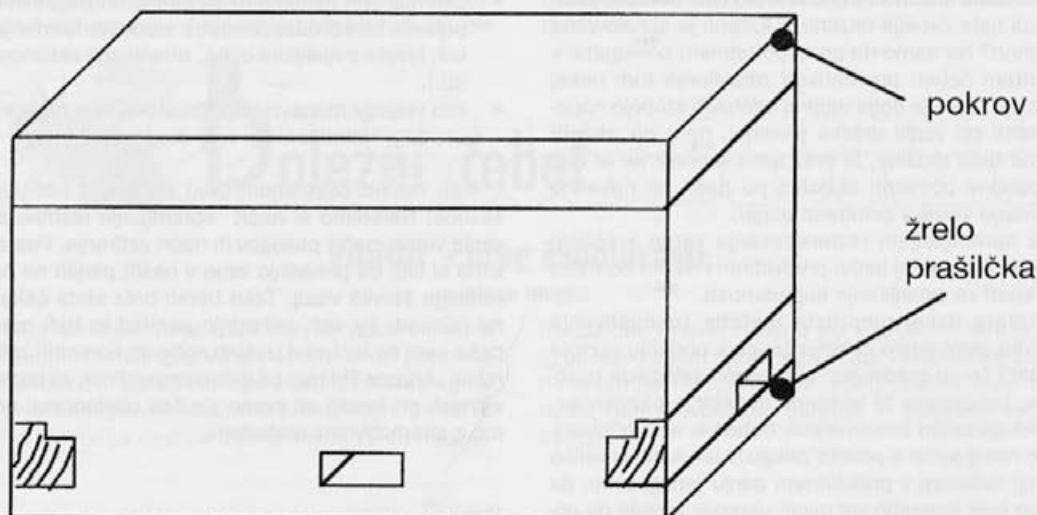
- Sprejemamo naročila za označene matice čiste kranjske sivke iz odbranih matičarjev pod nadzorom KIS.
- Ponujamo vam tudi matičnike črne barve za pridobivanje matičnega mlečka ali za vzreja matic.

Izkušnje naših čebelarjev

Prašilček za vzrejo matic - TROJČEK

Inž. Marjan Krepek

Vzreja matic je za vsakega čebelarja velik izziv. Tako kot sem sam začel čebelariti z rojem, ki se je usedel na bližnje drevo v domačem vrtu, sem tudi vzrejo matic začel čisto od začetka. Prehoditi sem moral naporno pot, po kateri so me vodili izkušeni starejši prijatelji čebelarji, predvsem pa sem znanje črpal iz strokovne čebelarske literature.

Kot vemo, so v literaturi opisani številni načini vzreje matic. Dokler se z vzrejo matic ukvarjaš ljubi- teljsko, za svoje potrebe, pravzaprav ni pomembno, kateri način uporabljaš, ker je ves postopek mogoče opraviti kar v okviru pridobitnih panjev.

Ko pa se pojavi potreba ali želja po vzreji večjega števila matic, pa postane najpomembnejše vpra- šanje, kateri tip prašilčka je najprimernejši.

Nekaj let sem delal tako rekoč z vsemi tipi, za katere sem zvedel v literaturi. Po izkušnjah s temi prašilčki sem si izoblikoval merila za prašilček, v katerem je mogoče vzrediti najboljše matice.

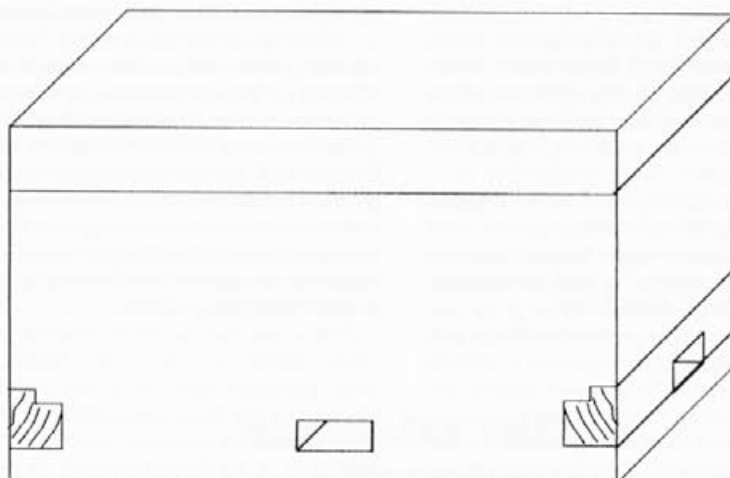
Pri takšnem prašilčku je pomembno:

- zaradi toplotnih razmer mora imeti dovolj veliko prostornino;

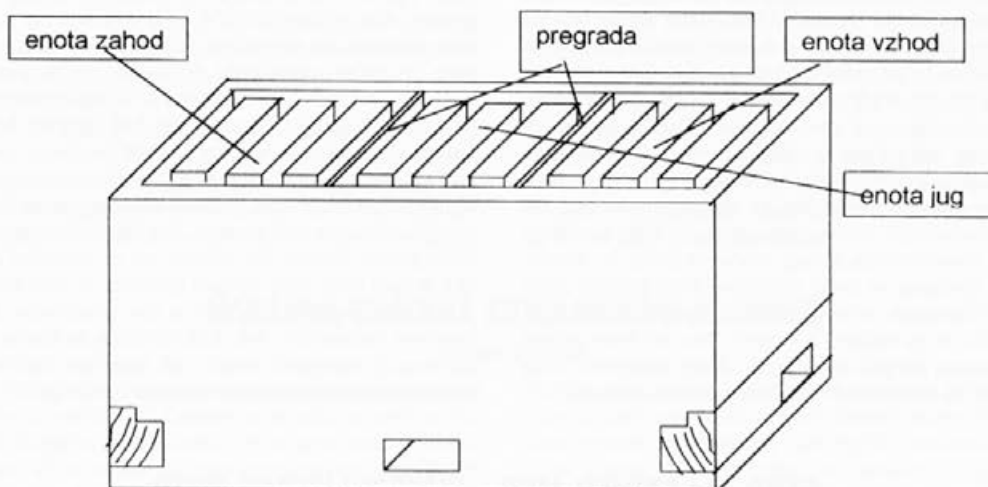
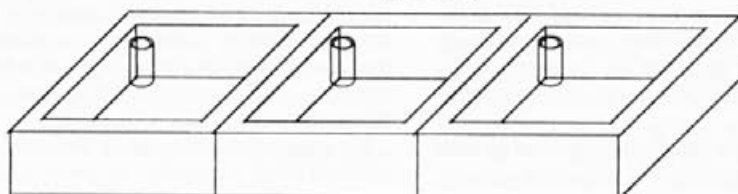
- material naj bo trajen, odporen na vremenske razmere;
- primeren naj bo za prevažanje, tako glede stabil- nosti kot zračenja;
- omogočati mora preprost način dodajanja tekoče hrane in pogače;
- satici naj bodo kompatibilni s standardnimi AŽ satic;
- posamezna enota naj bo čim cenejša;
- družinica mora imeti možnost preživetja v prašilčku čez zimo.

Potrebne je bilo veliko risanja, računanja, kombiniranja in posvetovanja z izkušenimi vzrejevalci matic, da je bila sprejeta odločitev o izdelavi prašilčka. Njegovo izdelavo bom opisal v na- daljevanju. Poudariti pa želim, da stvar nikakor še ni dokončna, zato ne trdim, da je prašilček idealna rešitev. To poudarjam zato, ker me v različnih pisa- nih virih velikokrat zbodejo v oči različni prispevki, v katerih avtorji predstavljajo svoje rešitve, ki v praksi nimajo prave vrednosti. Pravo rešitev bo pokazal šele čas, potrjena pa mora biti tudi v različnih, vremen- skih razmerah.

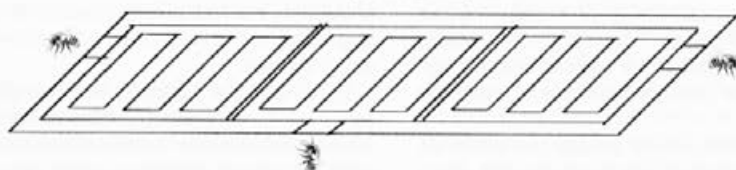
PRAŠILČEK TROJČEK

Krmilniki

tloris

OPIS PRAŠILČKA - TROJČKA

Osnovna enota je sestavljena iz treh satichev v velikosti tretjine AŽ sata. S tem je dosežena dovolj velika prostornina prašilčka za vzrejo matic. Da so toplotne razmere še boljše, so trije prašilčki sestavni deli enega panja, torej imamo trojni prašilček. S tem je obcutno nižja tudi cena izdelave, saj je porabljenega manj materiala.

Prašilčki so med seboj ločeni le s tanko pregradno steno iz ultrapasa ali pertinaksa, zato se med seboj grejejo. Če pregradno steno izvlecemo, lahko prašilček preprosto povečamo na šest ali devet satov, postavljenih na toplo stavbo. To pa je že prostornina, podobna kranjiču, in je dovolj velika za prezimljenje družinice. Material, iz katerega je izdelan prašilček, je trd poliuretan. To je dober toplotni izolator, razmeroma odporen na podnebne vplive, čebe ga ne grizejo in tudi cena je nižja od cene lesa.

Morda je majhna negativna lastnost neprepustnost vlage, vendar višja vlaga v primerjavi s podobnim lesenim panjem pri razvoju družin ni imela opaznega vpliva. Zelo pomemben dejavnik pri prašilčkih je dodajanje hrane. V krmilnike lahko dodajamo tekočo hrano ali pogačo. Če družinico prezimujemo, lahko pogačo zgodaj spomladi dodamo pri žrelu od zadnje strani pod satice.

Kako vzrejamo matice v takšnem prašilčku, ne bom navajal, ker so bili postopki že velikokrat opisani. Verjetno bo zanimiv postopek, po katerem družinico pripravimo na prezimljenje. Ob koncu vzrejne sezone se odločimo, katero od treh matic (če se imamo vse tri) bomo prezimili. Odvečni matici odstranimo, čez nekaj ur pa izvlecemo pregradni steni. Tako dobimo čebeljo družino na devetih satcih, postavljenih na toplo stavbo. Z združevanjem družinic po navadi ni težav, ker so vse tri v neposredni bližini podobnega vonja. Zimsko zalogo hrane, tj. sladkorno raztopino, dodamo družini v enega od krmilnikov nad satci. Čebe so vedno rade jemale iz tega krmilnika in si naredile lepe zaloge hrane za zimo. Po končanem krmiljenju in pred začetkom zime panjiče zložimo v čebelnjak, ki je na primerni zavetni sončni legi, in delo je za sezono končano. Res so žrela zaradi majhnosti panjiča precej blizu drugo drugemu, toda doslej se niti enkrat ni pojavil problem ropanja.

Zgodaj spomladi, ko presodimo, da je vreme že dovolj toplo, začnemo družinice dražilno krmiti. Dokler so panji naloženi v čebelnjak, pogačo dodajamo pri žrelu, ki je obrnjeno nazaj. Družine se hitro razvijajo, ker so sati postavljeni na toplo stavbo, prostornina panja pa je primerna za hiter spomladanski razvoj. Ko se družine dovolj razvijejo in panje prepeljejo na stojišče, bomo vzgajali matice. Odslej krmimo vsak prašilček posebej s krmilniki, in to od zgoraj. Družine razdelimo na tri dele, odvezamemo matico, vstavimo ločilne pregrade in po standardnem postopku začnemo vzgojo matic v treh enotah. Prašilček postavimo tako, da so žrela obrnjena v smereh vzhod - jug - zahod.

Delo s tako nastavljenimi prašilčki je hitrejšo, ker vedno delamo pri treh hkrati. Seveda je zaželeno delati s prašilčki tako, da so vse tri enote v enakem stanju. Vse naj bodo brezmatične, imajo naj matičnike, neoplojene matice ali matice, ki zalegajo. Toda večkrat to ne gre (izguba matice). Če pa so družine v dobrem stanju, nimajo večjega vpliva druga na drugo. Pri tem se spet pojavi prednost trojnega prašilčka, ker pregrado lahko preprosto izvlecemo in združimo sosednji družinici, potem pa ju po potrebi spet ločimo. Zaradi velikosti satic, ki je posledica AŽ mere, je možna tudi kombinacija s sestavljenimi tremi satci, vstavljenimi v normalne panje.

Po dosedanjih izkušnjah je ustrezen material za izdelavo panja poliuretan. Je lahek, celice pa so zaprte, neprepustne za vodo in zrak, tako da se ne more napiti vode, tudi če je potopljen. Čebe ga ne grizejo, ima boljše toplotne lastnosti kot les in je zelo odporen na podnebne vplive. Leseni panji, ki sem jih začel uporabljati sočasno, so že precej poškodovani in potrebni barvanja, na poliuretanskih pa starosti sploh ni opaziti. So tudi izjemno kompaktni. Pojavlja se le vprašanje cene orodja oz. kalupa za vliivanje, ki mora biti za serijsko izdelavo skonstruiran zelo natančno. Poskusi z lepljenjem poliuretanskih plošč se niso obnesli, ker čebe na žganih delih grizejo plošče. Pri vliivanju pa je površina gladka in zelo trda, tako da tudi barvanje ni potrebno.

Naj končam tako, da sem s tem prašilčkom popolnoma zadovoljen. Vsi, tudi komisija za nadzor in registracijo vzrejališč matic, so nad tem načinom navdušeni in prepričani sem, da se bo "prijel".

STRD ALI STRJEN MED - (KRISTALIZIRAN MED)

Strd je staro ime za med. Zelo pomenljivo pove, da se med strjuje, kristalizira. To pa številnim čebelarjem v različnih delih naše države povzroča težave, ker medu ni moč iztočiti. To se v naših krajih ponavadi dogaja od druge polovice julija naprej, zlasti če medijo iglavci.

Ko sem se na začetku svoje čebelarke poti prvič srečal s kristaliziranim medom, nisem vedel, kako

rešiti ta problem. Iskal sem nasvete pri starejših čebelarjih. Ker tudi pri njih nisem dobil zadovoljivega odgovora, sem skušal med na različne načine spraviti iz satovja.

Prva sem dal po koncu medenja satje s kristaliziranim medom v posodo z vodo in po 24 urah iztočil medeno tekočino ter jo razredčil z vodo. Ko je medena raztopina ob pomoči kvasovk povrela v medico,

sem iz nje kuhal žganje. Z opisanim načinom je veliko dela. Medeno žganje ima okus po medu in satovju, to pa pivcem žganih pijač ne ugaja, zato je povpraševanje po njem manjše. Tako sem spet ostal na začetku.

Zdaj delam drugače. Kristaliziran med v satovju shranim za naslednje leto. Spomladi, v obdobju največjega razvoja čebeljih družin, ko cvetita sadno drevje in regrat, in v dneh, ko je vreme slabo, krmim čebele z navlaženim kristaliziranim medom.

Pokrit kristaliziran med v satih odkrijem, nato sate s trdim medom izdatno navlažim z vodo, zložim enega na drugega in pustim najmanj 12 ur, da se kristaliziran med nekoliko zmehča. Ko se zmrača, dam vsaki družini v medišče po en sat. Naslednji dan so sati prazni in čisti.

Ko čebele znosijo ves trd kristaliziran med iz satja, dobijo občutek paše, zato imam močne čebelje družine, veliko zalege in obilo odličnega tekočega medu, ki dolgo časa ne kristalizira. Tudi lani se je med v satju strjeval. Zdaj imam precej kristaliziranega medu v satju. Spomladi bom z njim spet napolnil medišča. Upam, da bodo moje čebelje družine tudi letos zdrave in močne.

Ob koncu želim, da se oglasi še kakšen čebelar s podobno ali še boljšo izkušnjo s kristaliziranim medom. V meni dostopni literaturi nisem našel kakšnega dobrega napotka za reševanje zadreg, ki jih prinaša strjevanje strdi.

*Franc Lesjak, Foršt 3, Ljubno ob Savinji
(tel. 063 – 841 425)*

MOJE IZKUŠNJE Z MANO

MIRO KAVČIČ

Malim ljubiteljskim čebelarstvom namenjajo avtorji v naši reviji le malo besed. Člani so bolj usmerjeni v velika čebelarstva, zato sem se kot ljubiteljski čebelar odločil opisati svoje izkušnje z mano. Pri tem naj pripomnim, da je mogoče le z nekaj več truda doseči ugodne rezultate. Tako na primer stalno prestavljanje pokrite zalege v medišče v čebelji družini spodbudi silovit razvoj.

Po pripovedovanju drugih čebelarjev je bilo med lanko pašno sezono večino mane, ki se v panju v nekaj dneh strdi. Tako je bilo tudi na mojem pašnem območju Vrhnje pri Radovljici. To se je zgodilo prvič v dvajsetih letih mojega čebelarjenja. Vse doslej je bila količina mane neznatna.

Že od nekdaj vsako leto takoj po glavnem točenju prestavim medene sate iz plodišča v medišče, čeprav je na njih pokrita zalega. Številni čebelarji tega ne počnejo. Pred glavno pašo in med njo, če je medišče polno, prenesem polne medene sate v omaro, kjer čakajo

na točenje. Seveda, zato je treba imeti satne rezerve.

Lani sem točil v prvi polovici julija. V naslednjih dneh sem večino medenih satov prestavil iz plodišča v medišče. V drugi polovici julija so bile pašne razmere spet ugodne. Tehnica je pokazala do 1,5 kg na dan. Proti koncu julija sem na lesenem odru pred panji opazil zrnat bel prah, ki ga je bilo vsak dan več. Ker so bila zrna tudi na zrelih, je bilo očitno, da čebele ta prah prinašajo iz notranjosti panja. Opravi sem nekaj kontrolnih pregledov. Vsi sati v plodišču, zlasti tisti, ki sem jih kot prazne prestavil iz medišča, so bili polni trde bele mase - mane. Sledilo je veliko presenečenje. Do konca julija oz. začetka avgusta so čebele same popolnoma očistile vse sate v plodišču. Že v začetku avgusta je bila na več satih zalega. Razumljivo je, da čebele ob paši najprej napolnijo plodišče. Očitno pa je, da mane niso sprejele kot hrano, saj je je bilo pri drugem točenju v medišču le neznatna količina. Tak način čebelarjenja se je lani še posebej obrestoval.

NARAVNA GRADNJA SATJA NEKDAJ IN DANES

Marjan Debelak

Naslov tokratnega razmišljanja se bo morda marsikomu zdel čuden. Čebele naj bi zdaj namreč ne gradile drugače, kot so nekoč, še ne prav posebno daleč nazaj. Pa je vendar to vprašanje umestno, če pomislimo na naše čebelarske izkušnje in če se nekoliko zamislimo ob prebiranju zgodovinskih čebelarskih zapisov.

Za začetek si oglejmo dva primera, ki potrjujeata gornjo misel.

Neustavljiva želja čebel po graditvi trotovine

Pred leti sem želel pridobiti naravno grajeno čebelno satje, torej satje v satnikih s celicami čebel

delavk. Vse skupaj seveda brez satnic in celo brez žičenja. Zato sem dobro razviti čebelji družini, ki je v obeh etažah 9-satnega AŽ panja gosto zasedala vse sate, odvzel polovico satja, vse čebele pa pustil v panju. Zaležene sate sem združil v gornji etaži, v izpraznjeno spodnjo etažo pa sem namestil devet tridelnih gradilnih satnikov. Družino sem izdatno krmil in čakal, kaj se bo zgodilo.

Seveda sem pričakoval, da bodo čebele zgradile lepo, deviško satje. Pač z nekaj trotovine, povečini pa vsekakor s čebelnimi celicami. Presenečenje pa je bilo nepopisno! V dobrem tednu so res zgradile vse satje v spodnji etaži, vendar domala samo s trotovskimi celicami. Prav kmalu je matica to trotovino tudi zalegala.

Nekoč, v kranjičih, pa le ni moglo biti toliko trotovine!

Ob prebiranju naših piscev, ki pišejo o čebelarjenju s kranjiči, lahko ugotovimo, da nikjer ne omenjajo težav zaradi pretirane graditve trotovine. Pa so tedaj čebelje družine gradile samo naravno satje in bi nevšečnosti zaradi trotovine morali opaziti! In to predvsem čebelarji, ki so čebelarili s povečano panjsko prostornino kranjičev. Ti so razvitim čebeljim družinam v kranjičih dodajali še enega ali več enakih praznih panjev in jih med seboj povezovali v povečane panjske enote, zložene v čebeljak. Tako kot to lahko zdaj delamo tudi pri čebelarjenju z AŽ panji. Vsekakor je to najbolj pristna oblika posodabljanja originalnega slovenskega načina čebelarjenja.

Čebelarji so naši predniki s prostorninskimi dodatki omogočali prosto graditev satovja spodaj, zgoraj ali v sredini prvotnega gnezda. Pretirane graditve trotovine v teh dodanih panjih, ob polno zgrajenem in zasedenem gnezdu v osnovnem panju, niso opazili. Ali zato, ker trotovine ni bilo? Ker jim trotovin ni povzročala težav? Ali zato, ker so tako čebelarili le včasih in teoretično, ne pa stalno?

To vprašanje skušajmo še nekoliko razširiti in ga razvozlati.

Vosek v satnicah je vse bolj problematičen

Marsikateri čebelar se dandanašnji ubada z mislijo, kako bi nadomestil z najrazličnejšimi snovmi onesnaženo satje. Te nezaželene snovi povečini vnašamo v satje že s satnicami, te pa vsebujejo večino voskovnega materiala zgrajenega sata. Z vsako nadaljnjo uporabo satja pri sodobnem čebelarjenju, ki je vedno bolj odvisno od uporabe najrazličnejših kemoterapevtskih sredstev, ter njegovo vnovično predelavo v vosek in satnice se vse bolj kvari kakovost satnic, iz katerih čebele gradijo novo satje. Satje pa je kot pohištvo oz. kot posode za shranjevanje medicinske v čebeljem domu. Vpliva tako na zdravje čebel kot na kakovost čebeljih pridelkov.

To je le eden izmed razlogov, da bi nekateri čebelarji radi znova čebelarili z naravno grajenim satjem, seveda v sodobnih panjih. Obstaja tudi bojazen pred morebitno okužbo, ki bi jo čebelar s satnicami nehoteno prenesel in čebeljak. Ne nazadnje pa si čebelarji želijo tudi olajšati delo in postati neodvisni od trgovcev.

Razlogi in želje so eno, uresničitev zamisli pa drugo. Kako si priskrbiti lepo in vsestransko uporabno satje v prosti gradnji, če pa čebele tako rade gradijo trotovine?

Ob prosti graditvi le s težavo do satov brez trotovine

Čebele gradijo satje samo s čebelnimi celicami tedaj, kadar kot naravni ali umetni roj šele ustvarjajo jedro svojega voskovnega gnezda v panju.

Izjema so le čebele v brezmatičnem obsedelem roju, saj že v začetku gradijo povečini ali celo izključno trotovine. To sva ugotovila z Igorjem Francičem ob dolgoletnih poskusih čebelarjenja z lesico. O tem sem že veliko pisal.

Ugotovila sva tudi, da čebele vedno gradijo samo čebelno satje, torej satje s celicami čebel delavk, dokler je v družini še majhno število čebel na dveh ali morda treh satih (AŽ) ter seveda še manj. Tako sva na primer 3-satni družinici odvzela sredinski sat in ga nadomestila s tridelnim gradilnim satnikom. Če je bilo v družinici dovolj čebel in sva jo spodbujevalno krmlila, je vsak teden v dodanem satniku zgradila in zalegla lepo čebelno satje.

Naše polno razvite (normalno močne) čebelje družine, ki domujejo na že zgrajenem satju, prosto gradijo čebelno satje le izjemoma v nerojnem obdobju in če se ne pripravljajo na rojenje. Tako satje včasih gradijo tudi ob zelo izdatnih pašah, če jim primanjkuje celic za shranjevanje medicinske.

Glede na to imamo torej nekaj majhnih možnosti za pridobitev satja samo s čebeljimi celicami v prosti gradnji, nikakor pa ne toliko, kot bi želeli, saj smo zaradi uporabe satnic (raz)vajeni.

Razpredajmo še malo o trotovini.

Težavo smo povzročili čebelarji s preganjanjem trotovine

Čebele praviloma uporabljajo trotovino izključno za vzrejo troto. Drugače je s čebelnim satjem, ki ga čebele uporabljajo tako za vzrejo čebel delavk kot za skladiščenje medicinske in cvetnega prahu. Ne tako redko ga uporabijo tudi za vzrejo malih troto, če se pojavi trotavost družine. Rekli smo praviloma, ker čebele izjemoma tudi trotovino uporabljajo za skladiščenje medu, če imajo v satih premalo prostora. Samo v skrajni sili, če nimajo na voljo čebelnega satja, uporabijo čebele trotovino za vzrejo čebel delavk in za skladiščenje cvetnega prahu.

Po navedbah v čebelarski literaturi (npr. Eva Crane, Bees and Beekeeping, 1990) zgradijo divje žive čebele (in tako verjetno v preteklosti tudi naše čebele v kranjičih, op. M. D.) glede na skupno površino satja od 13 do 17 odstotkov trotovine.

Podoben odstotek navaja tudi Matthias K. Thun v knjigi Die Biene, 1989, ter dodaja, da čebelje potrebe zadovolji šele najmanj 10 odstotkov trotovine v panju.

Čebelarji smo s premičnim satjem in satnicami ter zaradi zmotnega mišljenja o škodljivem vplivu troto na pridelek medu temeljito porušili ta naravna razmerja. Zato reakcija čebel, ko spet dobijo priložnost za prosto graditev satja, ni nič nenavadnega. Odzovejo se namreč z graditvijo pretiranih količin trotovine, daleč od naravnih potreb.

Do naravnega čebelnega satja z obnovo ravnovesja med količino trotoviskih in čebelnih celic

Če vemo to, ni posebno težavno poiskati zdravilo

proti pretirani graditvi trotovine. Čebelj družino moramo po priporočilu M. K. Thuna znova navaditi na občutek, da ima v panju dovolj trotovine. To naj bi bilo tedaj, če je za vsak deseti čebelji sat v panju en sat trotovine.

Na koncu rojilnega obdobja (po 15. juliju) in seveda ob izdatnem dotoku hrane začnemo družino z mlado matico navajati v gornji etaži na prosto graditev čebelnega satja brez satnic z vedno manjšimi »vlozki« trotovine. Koliko časa (let?) traja tako »zdravljenje«, avtor te metode ne omenja.

Take, razmeroma zapletene načine pridobivanja satja s čebelnimi celicami brez satnic - v prosti graditvi, bi bilo vsekakor zaželeno še izboljšati.

Morda bi koristila »šok« terapija?

Z Igorjem Francičem bova letos preizkusila zanimivo zamisel, po kateri naj bi čebelja družina z navdušenjem gradila satje samo s čebelnimi celicami. Družina bi bila presita trotovine, ker bi ji za začetek vse običajne sate zamenjala s sati izdelane trotovine. Iz poskusov, ki sva jih že opravila in o katerih sem pisal, vemo, da v takem primeru čebelja družina v trotovinu goji čebele delavke ter v njej skladišči med in cvetni prah. To počne le zato, ker nima drugih možnosti.

Kmalu potem bova družini začela dajati gradilne satnike, ki naj bi jih čebele dogradile samo s čebelnim satjem, ker so doživele šok terapijo s trotovinu.

Značilnost tega načina proste graditve čebelnega

satja (satja samo s čebelnimi celicami) v satnikih je v tem, da bi ga čebelar lahko uporabil po zelo kratkotrajni poprejšnji pripravi izbrane razvite družine in v celotnem aktivnem obdobju čebelarstva sezone od aprila do septembra.

Povedal sem vam svojo zgodbo o trotovinu in še čem. Kot vidite, pri čebelarjenju ni ne konca ne kraja novih zamisli in pogovorov o čebelah. Naj vas, dragi čebelarji, takšna in podobna razmišljanja ter domislice ne motijo, čeprav v njih ne vidite nobene koristi. Spomnite se, da se večina naših čebelarjev ukvarja s čebelami predvsem zaradi ljubelega veselja.

Pred kratkim sem srečal čebelarja, ki se je letos kot že drugi moj znanec ukvarjal s podobnim problemom. Potožil je, da so mu umrle vse čebele njegovega majhnega ljubiteljskega čebelarstva. Pobrala jih je varoa, nekatere pa mrz, ki jih je zalotil stran od sicer še izdatnih zalog hrane v panju. Po tej izgubi je bil nekaj časa tako prizadet, da se je celo zbal za svoje zdravje.

Na vprašanje, kaj bo zdaj, je odvrnil, da bo kmalu kupil nekaj novih družin in nadaljeval čebelarjenje, saj ne more biti brez čebel.

Dobiček pri tem ne igra nobene vloge!

Z denarjem, ki ga dajemo čebelarji za svoje razvedrilo in ljubezen do čebel, bi lahko kupili veliko več medu, kot ga pridelamo. Nihče ne more pridelati toliko medu, da bi poplačal ceno za to dobrino.

Iz tuje literature

ODMEVEN MEDNARODNI ŠKANDAL ZARADI PONAREJANJA MEDU

prof. dr. J. Senegačič

I. Uvod

Nedavno je sindikat združenih pridelovalcev medu iz Francije izdal obširen dosje o škandalu zaradi ponarejanja medu. Najnovejše posebne analize so pokazale, da je med, ki so ga lani v velikih količinah uvozili iz Azije, ponarejen. Dokument, ki obsega 44 strani, precej izčrpno opisuje ponarejanje medu v posameznih državah, velikih izvoznikah medu - z vsemi ozadji. Zadeva je že dvignila precej prahu, ki se ne bo polegel kar čez noč. Jedro dogajanja in posledice bomo v skrajšani obliki prikazali prihodnjic. Cizem proizvajalcev in prodajalcev - izvoznikov takega »medu« - pa seveda več kot preseneča vse, ki se vsaj malo spoznajo na med, njegovo pridobivanje, lastnosti in prodajo.

Ko so npr. med prvo in drugo svetovno vojno v Nemčiji zaradi pomanjkanja pravega medu prebi-

valstvu ponudili umetno nadomestilo, je bil proizvod jasno označen z nalepko »umetni med«, torej je bil postopek povsem legalen in časten.

Po drugi svetovni vojni, tja od leta 1950 pa do sredine osemdesetih let, je bilo na svetovnem trgu mogoče najti 100-odstotno čist med, z izjemo nekaterih pošiljk iz Afrike in morda še drugod, kjer je takrat še vladala huda lakota in revščina.

Zakonsko določilo, ki ga vsi dobro poznamo, navaja, da je med proizvod, ki so ga čebele nabrale na rastlinah. Ker je 100-odstotno naraven, mu ne smemo ničesar dodati, pa tudi ničesar odvzeti. Če bi bili zelo natančni, bi to pomenilo, da tudi sicer čist med, ki se je »nalezel« mravljinčne kisline itd., ni več 100-odstotno naraven oz. čist. Če to strogo merilo zane-marimo, lahko ugotovimo, da so bili do sredine osemdesetih let predpisi o kakovosti medu kar

upoštevani. Do tedaj pa tudi še ni bilo sredstev in metod, ki bi omogočale donosno ponarejanje medu z dodajanjem tovarniških sladkornih sirupov. Te sirupe (vsebujejo invertni sladkor, tj. glukozo in fruktozo, in to v razmerju 1:1), ki jih številne tovarne po svetu zdaj že izdelujejo po encimatskem postopku (tako kot npr. čebela hidrolizira saharozo v invertni sladkor), veliki izvozniki medu (Kitajska, Indija, Mehika, Argentina itd.) najpogosteje mešajo z nezrelim, prezgodaj iztočenim medom, ki ga prej inaktivirajo. Na koncu odstranijo vodo do zakonsko predvidene koncentracije, npr. do 18 odstotkov. Stroški proizvodnje takega "medu" so seveda zelo nizki, zato ga proizvajalec lahko prodaja po znatno nižji ceni. To pa lahko uniči poštene pridelovalce v drugih državah, kot se dogaja že več kot deset let.

Leta 1984/85 se je na svetovnem tržišču pojavil nov, do tedaj neznan izvoznik medu: Kitajska z dumpinškimi cenami. Za specializirane raziskovalne laboratorije so se v zvezi s tem medom pojavila številna strokovna vprašanja. Pod različnimi vidiki namreč med kaže številne različne lastnosti, ki jih je mogoče tudi kvantitativno vrednotiti ali oceniti

po kakšnem drugačnem merilu, npr. po cvetnem prahu. Če podatkov, ki smo jih dobili z analizo, nikakor ne moremo uskladiti z doslej znanimi normami, je to lahko upravičeno vzrok za različna sumničenja, ki dišijo po ponarejanju. Tako nas npr. na sum lahko navedejo spremenjene slike spektra cvetnega prahu, živih in mrtvih kvasovk, nenavadne vrednosti diastaze, zlasti še občutno previsoke, previsokega onesnaženja z železovim oksidom - povprečna vrednost je 40 mg/kg, najvišje vrednosti pa so od 100-200 mg/kg - vsebnost farmacevtskih sredstev, npr. klordimeforma, ki je lahko posledica določenih veterinarskih posegov v notranjosti panjev.

Ne nazadnje in ne najmanj pomembno je tudi shranjevanje v nezavarovanih pločevinastih sodih, ki sploh niso primerni za shranjevanje medu in imajo namesto v celoti premičnega pokrova zgoraj vdolani le dve odprtini (eno večjo, drugo manjšo), namenjeni za izčrpanje tekočega mineralnega olja ali česa podobnega.

Kako so odkrili ponarejevalce, kako so analizirali medove in kakšne so (bile) posledice, bomo prikazali v eni izmed prihodnjih števil.

BEE WORLD O SIMPOZIJU V PORTOROŽU IN SLOVENSKEM ČEBELARSTVU

Angleška revija »Bee World« je v četrti številki letnika 1998 objavila zanimiv članek izpod peresa direktorja Mednarodnega raziskovalnega čebelarskega združenja g. Richarda Jonsa. Avtor govori o svojem obisku v Sloveniji in vtisih o naši deželi.

V njem piše: "Skoraj osem let je minilo od vojne v Sloveniji. Nova samostojna država, ki se je obvarovala pustošenja, je Slovenija. Slovenska vojna, ki je trajala deset dni, je enkratno obvarovala blaginjo države, hladnokrvnost njenih prebivalcev in mir. Kratka, toda čudovita slovenska obala Jadranskega morja je bil primeren kraj za 8. mednarodni simpozij o apiterapiji pod pokroviteljstvom Apimondie in ob podpori slovenskega podjetja Medex International.

V resnici lahko rečemo, da smo se Zahodnoevropejci z bogatimi izkušnjami preveč oklepali zdravljenja s sintetičnimi zdravili in zanemarjali za zdravje koristne čebelje pridelke. Ti so se v različnih oblikah in v povezavi z drugimi naravnimi sestavinami izkazali kot neverjetno učinkoviti za številne bolezni in v številnih državah čedalje bolj postajajo del vsakdanje medicinske prakse. Simpozij je pokazal, da lahko apiterapija ponudi veliko možnosti, ker postaja vse več povzročiteljev bolezni odpornih na sintetična zdravila. V svetu je tudi čedalje več sintetičnih pripravkov, ki

so zaradi visoke cene teže dostopni širšemu krogu ljudi.

Po končanem simpoziju sem imel možnost potovati v notranjost države, v deželo kranske čebele, ki ima že zelo staro čebelarsko tradicijo. Vsekakor je v Sloveniji še vedno mogoče videti panji, imenovani kranjčič, ki je najbolj podoben rimskemu lesenemu panju. V preteklosti so bili ti panji znani po poslikanih prednjih delih (panjskih končnicah) s slikami bibličnih motivov ali ljudskih pripovedi. Resnično veličastno zbirko končnic hranijo v Čebelarskem muzeju v Radovljici, približno 7 kilometrov jugovzhodno od Bleda. Zaradi prostorske stiske je v muzeju predstavljenih le majhen, toda osupljiv del sicer obsežne zbirke. V muzeju je mogoče videti razvoj čebelarstva skozi stoletja vse do današnjih dni. Mednarodno čebelarsko združenje (IBRA) je izdalo tri knjige o lokalnem čebelarstvu, napisala pa jih je direktorica prof. Verena Štekar Vidic. Ogled muzeja priporočam vsakemu čebelarju, ki bo obiskal Slovenijo - toda ne napotite se tja v ponedeljek, ker je muzej takrat zaprt.

Slovenska dobrodošlica je bila prisrčna in kaže, da imajo Slovenci čebelarjenje v srcu. Kongres Apimondie 2003 bo v glavnem mestu Ljubljana, in če ne utegnate prej, obiščite muzej takrat."

Prevedel Mark Jaklič

APITERAPIJA PRI MULTIPLI SKLEROZI

Andrej Kečkeš

Multipla skleroza (sclerosis multiplex, encephalomyelitis disseminata) je najpogostejša oblika bolezni mielina, ki prizadene predvsem osrednje živčevje, možgane in hrbtenjačo. Mielin gradi ovojnice živčnih vlaken, sicer pa je sestavljen iz lipidov in beljakovin. Za to bolezen je značilen propad mielina, demielinizacijska žarišča pa preraste glija. (Nevroglija je kot oporno tkivo živčnim celicam in njihovim izrastkom, kot izolator zapolnjuje vmesne prostore, posreduje pri dovajanju in odvajanju hranilnih snovi in presnovkov.)

Vzrok bolezni še ni znan, lahko jo povzročajo infekcije živčnega sistema z različnimi virusi, dedno nagnjenost, avtoimuni dejavniki, samozastrupitev s snovmi iz prebavil, depresije itd.

Za zdravljenje uporabljajo več učinkovitih snovi, vendar bolezen še ni ozdravljiva. Povečini se pojavi v drugem ali tretjem desetletju življenja, pogostejša je pri ženskah. Poteka v več fazah, prizadene različne dele živčevja, zato so bolezenske slike zelo različne in se kažejo kot: mišična oslabelost ali hromost (posebno hromost nog), nenormalni mišični gibi, nejasen govor. Simptomi se spreminjajo, ob vsaki bolezenski fazi se bolnikove sposobnosti zmanjšajo.

Čebelji pridelki, kot so cvetni prah, med, propolis in matični mleček, lahko pri multipli sklerozi delujejo preventivno. Z apiterapijo skušamo doseči izboljšanje imunske reakcije telesa in kvalitete celičnih membran zlasti v črevesju, kapilarah in živčevju; zmanjšanje strupov v črevesju, zlasti v debelem; izboljšati cirkulacijo krvi in delovanje nadledvične žleze, ledvic, jeter, srca in timusa; okrepiti celoten živčni sistem.

Cvetni prah izboljša delovanje jeter, krepi moč srčne mišice in oskrbi živčni sistem z vsemi potrebnimi aminokislinami. Uživamo ga lahko kot pelodni ekstrakt, svež ali raztopljen v medu v razmerju 1 : 1.

Čebelji strup zmanjša vnetje prizadetega območja, izboljša krvni obtok v živčnem sistemu in celotnem telesu, poveča naravno tvorbo kortizona v nadledvič-

ni žlezi in povečuje splošno odpornost. Uporaba čebeljega strupa pri bolnikih z multiplo sklerozo je zelo zapletena.

Med daje celotnemu organizmu najboljše energijo, čisti črevesni trakt, vzpodbuja imunski sistem, zdravi zunanje rane, sprosti preveč napete mišice. Dnevno uživamo 50 do 60 g medu, raztopljenega v vodi ali v zeliščnem čaju, in to pred jedjo. Najprimernejši so cvetlični, lipov in gozdni med listavcev.

Propolis spodbuja aktivnost timusa, deluje protivirusno, baktericidno, fungicidno, protivnetno, regenerativno, antitoksično itd.; krepi celične membrane v telesu in zelo dobro veže proste radikale. Propolis lahko uživamo surov ali v 20- do 30-odstotni tinkturi, in sicer trikrat na dan 10 do 20 kapljic z 2-3 g svežega, neobdelanega, nefiltriranega medu med obroki.

Matični mleček izboljšuje kvaliteto celične obnove, zavira avtoimunske bolezni, podaljšuje življenje. Na dan ga uživamo 100 -600 mg v 2-3 odmerkih pol ure pred jedjo.

Poleg apiterapije pa naj bolniki upoštevajo še naslednje:

Hrana naj bo lahko prebavljiva. (Zjutraj - sadni sok z medom, surov jajčni rumenjak ali surova prepeličja jajca; opoldne - sadje, zelenjava, polnozrnat kruh; zvečer - zelenjavna juha, jogurt, pinjenec, ribe, alge, sončnično olje itd.) Skrbeti je treba za redno prebavo in izločanje iz debelega črevesa, za čistočo telesa in bivalnega okolja.

Nujni sta vsakodnevna telesna vadba in pravilno dihanje, skratka, upoštevati je treba latinski pregovor: Zdrav duh v zdravem telesu.

Pomembna je harmonija v družini, med prijatelji, ne nazadnje pa je zelo pomemben tudi smeh.

Viri:

Schweizerische Bienen Zeitung, 1/99.

Veliki splošni leksikon, DZS, 1998.

Guyton: Medicinska fiziologija.

POVERJENIKI ZA PASIŠČA 5/99

- ČD TOLMIN - za lipovo pašo; pisne vloge do 15.5.99 na naslov: Martin Kofol, Bača pri Modreju 37, 5216 Most na Soči.
ČD KAMNIK - za Tuhinjsko dolino: Jože Bajde, Laze 18 a, 1219 Laze v Tuhinju; za Čmivec: Ivan Kalin, Zavrh 1, 1242 Stahovica.
ČD BEGUNJE pri Cerknici - do 1.6.99 na naslov: Ivan Škerlj, Begunje 68 a, 1382 Begunje pri Cerknici, ☎ 061 791 846.
ČD KAMNICA-BRESTERNICA - Alojz Cehner, Koroška c. 59, 2000 Maribor
ČD ŠENTJERNEJ - Janez Udovč, ☎ 068 81 439 in Jože Mencin, ☎ 068 82 076.
ČD A.G. HOČE - za gozdno in kostanjevo pašo na območju Hočkega Pohorja sprejema pisne vloge do 15.5.99: Janez Brvar, Cesta ob ribniku 29, 2204 Miklavž na Dravskem polju.
ČD SEŽANA - pisne vloge poslati do 10.5.99 na ČD, 6210 Sežana; Dolina Branice: Jože Fabjan, ☎ 067 79 244; Vremška dolina: Suzana Škerbiš, ☎ 0609 645 763.
ČD RADLJE OB DRAVI - Vuhred: Martin Krajnc, Vuhred 106, ☎ 71 636; Hudil kot: Franc Ruprecht, Sp.Orlica 13, ☎ 68 154; Remšnik: Ivan Zakeršnik, Vas 60, ☎ 71 694; Brezni vrh, Kozji vrh, Lehen: Marko Glazer, Kozji vrh 7, ☎ 66 142; Vurnat: Srečko Verdinek, Vurnat 3, ☎ 60 180.

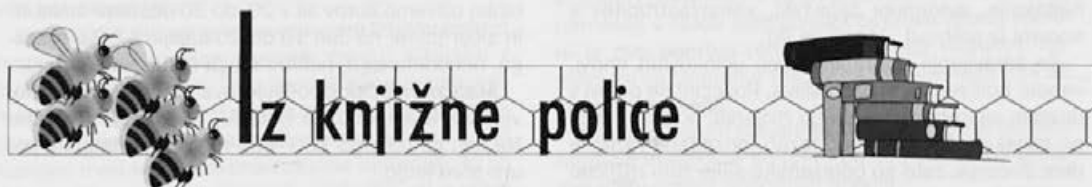
ČD BAZARA ŠEMPETER - za akacijevu pašo na območju Šempeter in Vrtojba; pisne vloge sprejemamo do 5.5.99 Bazara Šempeter, Ul.B.Nemec 1, 5290 Šempeter pri N.Gorici

ČD POSTOJNA:

1. Jože Mrhar, Gorenje I/a, 6230 Postojna, tel. 067/568 222; za področje Podgora, Bukovje.
 2. Frane Šturm, Pivška 2, 6230 Postojna, tel. 067/23 923; za področje Ravbarkomnda - Kalič, Pivka jama.
 3. Andrej Milavec, Planina 182, Planina, tel. 067/565 057; za področje Planinsko polje, Planinska gora.
 4. Franc Gojak, Slavinja 2, Hruševje, tel. 067/561 023; za področje Hudčevce - Nanos.
- Lastnik čebel mora od poverjenika pašišča dobiti dovoljenje o dovozu, izročiti veterinarsko spričevalo in sporočiti naslov.

ČD PIVKA obvešča vse, ki želijo pripeljati čebele na pašišča društva, naj pošljejo pisne prijave gospodarju društva: Ivan Kaluža, Narin 10, 6257 Pivka, ☎ 067 55 562 vsaj 15 dni pred nameranim prevozom. Vsak prevaževalec mora predložiti veljavno veterinarsko spričevalo. Prosilci bodo o razporeditvi obveščeni pisno ali telefonsko.

ČD A. Ž. ILIRSKA BISTRICA obvešča čebelarje prevaževalce, da sprejemamo pisne prijave za akacijevu pašo do 15. maja 1999 in gozdno pašo do 15. junija 1999 na naslov društva, Kidričeva 22, 6250 Ilirska Bistrica. Vloga naj vsebuje naslov, število panjev, prevozno sredstvo, telefon, lahko tudi željo. O rešitvi in vaših obveznostih boste pravočasno pisno obveščeni.

SPET SMO BOGATEJŠI ZA NOVO ZANIMIVO KNJIGO

Z veseljem vas obveščamo, da so od februarja letos police s čebelarstvo literaturo bogatejše za nad vse zanimivo in uporabno knjigo **"Varoza Čebel"**, ki jo je napisal nestor modernega slovenskega čebelarstva in prejemnik letošnjega Jesenkovega priznanja in nagrade **prof. dr. Jože Rihar**.

Knjiga, izdala jo je družba PANSAN, je nadvse zanimiva, poučen in v razumljivem jeziku napisan strokovni priročnik, ki ga mora prebrati sleherni čebelar, ne glede na to, ali je strokovnjak ali zgolj ljubitelj čebel. Vsekakor pa naj bi bila to obvezna literatura za vse bodoče čebelarske mojstre.

Varoza kot najbolj razširjena bolezen čebel na Slovenskem je za čebelarje velika nadloga in skrb, povzroča pa tudi veliko gospodarsko škodo.

V tej knjigi nam avtor zelo nazorno opisuje varozo in njene pojavnostne oblike, govori pa seveda tudi o pre-

prečevanju in zdravljenju te bolezni. Najnovejša spoznanja o življenju zajedavca mu je uspelo združiti z naravnimi zakonitostmi čebelje družine in hkrati predstaviti najuspešnejše postopke alternativnega zdravljenja čebel, ki jih je zbral iz svetovno znanih čebelarskih institutov.

Skratka, knjigo **VAM TOPLO PRIPOROČAMO**, brez dvoma jo je treba prebrati in se po njej ravnati!

Vsem čebelarskim društvom zato svetujemo, da za nakup knjige **"Varoza čebel"** uporabijo sredstva, ki jih prejmejo od občin!

Vse informacije prejmete na naslovu izdajatelja: PANSAN d.o.o., LJUBLJANA, Rožna dolina XIX/2, 1111 Ljubljana, tel/faks: 061 - 128 11 36, GSM: 041 - 410 171.

ČEBELARSKA ZVEZA SLOVENIJE
predsednik: Lojze Peterle

OCENA NOVE KNJIGE PROF. DR. JOŽETA RIHARJA VAROZA ČEBEL

Prof.dr. JOŽE RIHAR je napisal že četrto knjigo **VAROZA ČEBEL**, ki je izšla februarja 1999. Čebelje bolezni in njihovo zdravljenje so dandanašnji zelo pomembno področje. Posebno mesto med njimi pripada varozi. Ne samo zaradi vedno novih spoznanj o biologiji povzročitelja, ampak predvsem zaradi vedno novih načinov preprečevanja velikih gospodarskih škod zaradi te bolezni. Na prvo mesto velja postaviti tiste porabnike, ki uživajo čebelje pridelke tudi kot

krepiča iz najbolj naravne lekarne - čebeljega panja.

V novi knjigi **VAROZA ČEBEL** je avtorju uspelo združiti najnovejša spoznanja o življenju zajedavca z naravnimi zakonitostmi čebelje družine. Vse to je uporabil pri biotehnoškem načinu preprečevanja bolezni.

Knjigi dajejo poseben pečat najuspešnejši postopki alternativnega zdravljenja čebel, odkritih doslej, avtor pa jih je zbral na podlagi dognanj svetovno znanih

čebelarških institutov. Odločilen korak, namenjen integriranemu načinu zdravljenja čebel, nas bo vsekakor zaznamoval s sporočilom znancem.

S pojavom varoze se je v Sloveniji končalo obdobje čebelarjenja brez težav. Od tedaj čebelje družine propadajo, čebelarimo s slabše razvitimi družinami, količina pridelkov je vse manjša, pridelki postajajo vse dražji.

Čebele je mogoče zdraviti na različne načine. Ob upoštevanju avtorjevega koncepta zdravljenja čebel bi se izognili nevarnosti ostankov v čebeljih pridelkih. Korenine avtorjevih spoznanj, ki so posledica vrhunskega znanja in trdega dela, so ostale v globinah narave in njenih skrivnosti. Pričujoča izdaja vsebuje najnovejše in najustreznejše rešitve za ohranitev naših čebel.

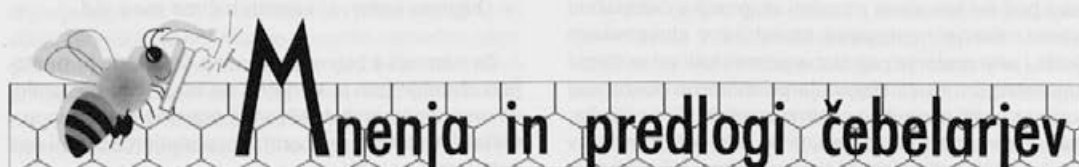
Avtorju je uspelo na izjemno razumljiv in prepričljiv način prikazati, kako prepoznavamo stopnje napadenosti posamezne čebelje družine in kdaj je treba družino zavarovati pred propadom, tako da si bo z

njegovimi napotki lahko pomagal še tako preprost čebelar, hkrati pa je delo strokovno zanimivo tudi za študenta in veterinarja.

Oblikoval je uporaben koledar, ki vsebuje natančno razdelana in utemeljena opravila pri preprečevanju širjenja in razmnoževanja varoe v posameznih obdobjih, namenjen tako čebelarjem kot veterinarjem. Hkrati je knjiga tudi kakovosten priročnik za študente biotehniških znanosti in veterinarstva.

V imenu čebelarjev in strokovnjakov, ki v slovenskem prostoru delamo na področju čebelarstva, se avtorju zahvaljujemo za zelo potrebno in koristno strokovno gradivo, hkrati pa upamo, da nam bo s svojo zavzetostjo in iskrenostjo še naprej tako pisno kot osebno posređoval svoje znanje in izkušnje ter nas usmerjal k prvi lekarni - naravi.

*Veterinarski zavod Slovenije
Oddelek za zdravstveno varstvo čebel
mag. Mira Jenko-Rogelj*

ČEBELARJEVEGA ZNANJA NI NIKOLI PREVEČ

MILAN MEGLIČ

K pisanju me je spodbudil članek g. Ivana Jurkoviča »Nemirni časi za čebelarje« v Slovenskem čebelarju, št. 3, 1999. V njem je avtor mimogrede natrnil nekaj za čebelarstvo zelo zanimivih trditev, ki jih zagovarjajo in uvajajo v prakso tudi nekateri priznani čebelarski strokovnjaki. Glede na vsebino članka velja torej razmisliti, ali je načrtno vztrajanje pri panjskem sistemu, v katerem danes čebelarji še večina slovenskih čebelarjev, edino dobra usmeritev tudi za vse prihodnje čebelarske rodove v Sloveniji.

Po mojem mnenju nas pretirano sklicevanje na čebelarsko tradicijo lahko uspava. Sicer pa je tradicija, na katero smo slovenski čebelarji resnično lahko ponosni, čebelarjenje v kranjcih. V obdobju kranjčev sta naša čebela in naše znanje osvajala svet. Značilnost oziroma posebnost slovenskega čebelarstva, gledano zgodovinsko, je torej kranjč, nikakor pa ne AŽ panj, za katerega nekateri očitno ne vedo, odkod izvira.

Prihaja čas, ko bo treba preveriti, ali je naše znanje še zadostno in ali ga je treba dopolniti. Visok davek, ki ga plačujemo zaradi varoe, je dokaz, da pri našem znanju nekaj škripa.

Problemu varoe hitro sledijo problem kakovosti, problem donosnosti, problem odprtega trga in v po-

vezavi s tem tudi problem tehnologije. Zato se samo po sebi vsiljuje vprašanje, ali je načrtno usmerjanje, zlasti mladine, v uporabo izključno AŽ sistema z različnimi dodatki upravičeno ali pa je to zelo neodgovorno početje, ki si ga v prihodnje ne bi smeli več privoščiti.

Slovenski čebelarji zaslužijo tudi več informacij o tem, kaj se v svetu dogaja. Za Slovenijo je današnji zlasti pomemben položaj čebelarstva v Evropski uniji, v katero se bomo v kratkem vključili. Verjetno marsikatero slovenskega čebelarja med drugim tudi zanima, s kakšnimi panjskimi sistemi čebelarijo v evropskih državah, predvsem pa bi bilo dobro poznati vse prednosti posameznih panjskih sistemov. Dobro bi bilo spoznati usmeritve razvoja, ki verjetno temelji na najnovejših znanstvenih dosežkih ter zdajšnjih zahtevah po pridobivanju neoporečnih živil, med katera sodi tudi med.

Primer sodobnega znanstvenega pristopa pri reševanju zdajšnjih čebelarskih problemov je dražilno krmljenje čebel. Postopek dražilnega krmjenja čebel se v domači in tuji čebelarski literaturi in praksi pojavlja že zelo dolgo. Kot strela z jasnega se je v literaturi pred kratkim pojavila trditev uglednega čebelarskega strokovnjaka dr. Gerharda Liebiga z univerze Hohenheim v Baden-Wurtenbergu v Nemčiji (in

tudi drugih, na primer strokovnjakov sekcije za čebelarstvo pri FAM Liebfeld v Bernu v Švici itd.), češ da je dražilno krmljenje čebel nepotrebno delo. Dr. Liebig je takšno trditev postavil na podlagi večletnih primerjav posameznih postopkov na več stojiščih. Na podlagi več let trajajočih vzporednih poskusov - to je ugotavljanja, dokumentiranja in obdelave podatkov o intenzivnosti zaleganja, številu celic pokrite zalege, številu zazimljenih čebel, številu izzimljenih čebel, spomladanskem razvoju, donosu, porabljenem času itd. - je ugotovil, da čebel ni mogoče dražiti oziroma da z dražilnim krmljenjem ni mogoče doseči dolgoročno boljših rezultatov. Dr. Liebig zato predlaga črtanje pojma »dražilno krmljenje« iz čebelarstva besednjaka. Vse to in še več drugih, tako rekoč revolucionarnih trditev je avtor zapisal v različnih čebelarskih revijah ter v svoji knjigi »Einfach imkern«, ki je izšla leta 1998 v samozaložbi (naslov avtorja: Dr. Gerhard Liebig, Alte Dorfstrasse 90, 70599 Stuttgart).

Vse to navajam v želji, da bi bili slovenski čebelarji bolj na tekočem z novimi dognanji v čebelarski stroki. Ker je najnovejša literatura v slovenskem jeziku zelo malo, je pač treba poseči tudi po sodobni tuji literaturi. Nova dognanja pa moramo povzemati kritično in jih preveriti v naših razmerah. Če se izkaže, da so koristna tudi za nas, bi jih bilo dobro uvesti v prakso. V tolažbo nam je lahko, da tudi tuja čebelar-

ska stroka ni imuna za najrazličnejše izboljšave, za katere pa se pozneje izkaže, da so nepotrebne ali celo škodljive.

Ob tej priliki želim poudariti nekaj temeljnih izhodišč, pomembnih za ocenjevanje inovacij v čebelarstvu:

- poznavanje biologije čebel,
- preprosta oziroma zapletena izdelava opreme,
- cena opreme,
- primernost opreme (panja – čebeljega bivališča) za čebele,
- primernost opreme za čebelarja,
- postopki čebelarjenja (preprosto, zapleteno),
- donosnost,
- možnost pridobivanja kakovostnih čebeljih pridelkov,
- možnost pridobivanja sortnih medov,
- možnost takšnega čebelarjenja, da bodo čebele sposobne same obvladovati večino čebeljih bolezni in škodljivcev (izjema je zdaj le varoa),
- možnost vzdrževanja higiene v panju, predvsem higiene satov, iz katerih točimo med, itd.

Za napredka željne slovenske čebelarje je nastopilo obdobje izziva. Verjetno se bo kmalu pokazalo, ali smo v nemirnih časih znali pravilno ravnati in si v čedalje ostrejših razmerah gospodarjenja utrditi naš čebelarski položaj.

ALI PRIHAJA ČAS ZA STRPNO IN ARGUMENTIRANO RAZPRAVO?

Marjan Debelak

Od začetka mojega javnega delovanja v čebelarstvu, torej od tedaj, ko sem v Slovenskem čebelarju objavil svoj prvi članek o čebelarski problematiki, sem želel in pričakoval strokovno razpravo o odprtih vprašanjih. Od tedaj je minilo že četrto stoletje in napisal sem še številne članke, vseh skupaj domala sto, o najrazličnejši čebelarski tematiki, o kateri kaj vem.

Po toliko letih sem šele v zadnjem času le dočakal prve odzive na predloge, stališča in ugotovitve v zvezi s čebelarstvom, za kakršno se zavzemam. Ti odzivi, morda vsaj v nadaljevanju, obetajo za našo čebelarsko javnost koristno razčiščevanje pogledov, da bi vsi skupaj bolje čebelarili. Saj nam gre predvsem za to, da bi (še) bolje čebelarili, mar ne!? Razlikujemo se le v tem, da imamo pogosto različne predstave o tem, kako to doseči. Včasih pa tudi ne znamo prav izbrati besed, da ne bi prizadeli sogovornika ali pisca, s katerim ne soglašamo.

Nabrlo se je kar nekaj pripomb različnih sobesednikov, ki so v našem glasilu objavili svoje nestrinjanje z nekaterimi objavljenimi tehnološkimi predlogi, še večja pa je zaskrbljenost nad splošno - večinsko - usmerjenostjo našega čebelarjenja, ki se ne

ujema z njihovo predstavo o tem, kakšna naj bi bila. Očitno za nekatere razpravljalce ni več pomembno, kakšne uspehe imamo pri čebelarjenju, ampak le to, ali čebelarimo v »pravem« sistemu.

V uvodu naj še povem, da se glede na odzive na določeno čebelarsko problematiko že nekaj časa počutim kot igralec šaha, ki z večjim številom soigralcev igra tako imenovano simultanko. Glede na to, da so problemi, o katerih razpravljamo, splošni, bi človek pričakoval »turnirsko« igro, z več igralci na obeh straneh. Saj ne, da bi me to motilo. Motiti bi moralo razpravljalce, da imajo le enega sogovornika, in molčeče opazovalce na drugi strani, ki se jih polemične teme tako ali drugače tudi tičejo in bi imeli kaj povedati. Morda tudi bodo, ko jim bo prekipelo.

O smotnosti, strokovnosti, omejevanju, dovoljevanju, politiki in direktivah pri pisanju v naše društveno in strokovno glasilo

O tem bom na kratko povedal svoje mnenje kot član uredniškega odbora Slovenskega čebelarja, predsednik komisije za tehnologijo pri ČZS, pisec

številnih čebelariskih prispevkov v knjižni in revijalni obliki, inovator in čebelar s šestdesetletnim čebelariskim stažem.

Izziv je zapis razpravljalca v članku »Prelomni časi za čebelarje«, Slovenski čebelar, 1999/4, str. 115-116: ...»Slovenski čebelar vse preveč prostora namenja zakladi ...« in: »Uredništvu Slovenskega čebelarja priporočam, da omeji objavo člankov o zakladah in podobnem ter se zavzame za čim več resnih domačih in tujih objav o nakladnih panjih.«

Začuden sprašujem, **zakaj razpravljalca, ki čebelarji v popolnoma drugačnem panjskem sistemu, moti (moje) seznanjanje naših čebelarjev, ki tako množično čebelarijo (več kot 90-odstotno) z AŽ panji, z različnimi izboljšavami čebelarjenja v njihovem (AŽ) panjskem sistemu?** Poleg tega pa razpravljalet tudi priznava, da ima zaklada »...to dobro lastnost, da prostorninsko pretesen AŽ panj poveča in mu s tem omogoča večje donose medu«. Namreč dokazano **prav take ali še večje**, kot jih razpravljalet navaja za nakladne panje!

O nakladnem čebelarjenju je v Slovenskem čebelarju objavljenega več kot o »zakladah in podobnem«! O tej obliki čebelarjenja objavljamo posebna mesečna navodila. Pa bi jih o obojem še več, če bi na uredništvo prispelo več prispevkov o tej temi. Tudi uporaba AŽ panjev v povezavah (sistem AŽ maks) se spoštovanemu razpravljalcu zdi zanimiva, »...ker lahko lastniki AŽ panjev brez velikega vlaganja začnejo čebelariti v prostornejšem panju«.

Ne moremo torej govoriti o premajhni smotnosti, če so za tako množico uporabnikov AŽ panjev objavljene tako koristne informacije, seveda, če gre samo za to!

O morebitnih strokovnih problemih predlaganih izboljšav čebelarjenja z AŽ panji bomo vsekakor razpravljali - kot smo doslej vedno - tudi v okviru sekcije za razvoj tega panjskega sistema, če bomo od uporabnikov ali drugih zainteresiranih prejeli konkretna vprašanja in argumentirane navedbe.

Pripominjam, da imamo v okviru komisije za tehnologijo pri ČZS več kar precej dejavnih sekcij, med njimi sta tudi sekcija za AŽ panjski sistem in sekcija za nakladni panjski sistem.

Omejevanje, dovoljevanje, politika in direktive, **o čem se sme in o čem se ne sme pisati, seveda dostojno in v mejah razumnosti**, so za današnjo rabo v našem glasilu, po mojem vedenju in prepričanju, morda le še (slab) spomin na kakšne redke in oddaljene prejšnje spodslejaje, ki se ne smejo ponoviti.

Pa še to: Nobenega panja ali njegovega dela ne moremo označiti kot »trajno in dokončno rešitev«! Zato si tudi sam ne domišljam - in s tem odgovarjam razpravljalcu -, da so moji prispevki nekaj popolnega in dokončnega. Za vse pa velja, da je dobro, dokler ni boljše!

V skrbi za gospodarnost

V omenjenem članku je polemično zapisano: »Kateri smotno razmišljajoč čebelar bo kupil dva nova AŽ panja, če lahko za isti denar dobi tri LR panje? Medu bo pa v vsakem LR panju tudi toliko kot v združenem AŽ panju.

Pri tem torej ekonomika odpove.«

Ne glede na to, da pri veliki večini naših čebelarjev pri odločitvi za čebelarjenje ekonomika ni na prvem mestu, se vendarle pomudimo pri gornjem citatu.

Hitro lahko ugotovimo, da bo prav »smotno razmišljajoč« čebelar raje kupil nekoliko dražje AŽ panje, ker so najmanj trikrat vzdržljivejši oziroma trajnejši od nakladnih panjev.

Čebelarim v AŽ panjih, starih približno 70 let. Ves čas so bili naseljeni, pa še prav nič ne kažejo, da bi radi šli v zaslužni pokoj. Vidim, slišim in berem pa tudi, kaj se z leti dogaja z naseljenimi nakladnimi panji. Zato vem, o čem pišem. To je ena izmed dobrih strani naših čebelnjakov. Seveda čebelnjakov nimamo samo zaradi strehe nad panji, ne glede na to, da zagotavlja njihovo dolgoživost in ekonomičnost, temveč še za veliko drugega.

Smotno delujoč čebelar bo za velikoprostorninsko čebelarjenje uporabil kar svoje AŽ panje! Domala vsak ima nekaj praznih panjev v čebelnjaku ali na podstrešju. Tu je ekonomika zelo zgovorna!

Če pa čebelar nima praznih panjev niti denarja za njihov nakup (novih ali rabljenih), ima še vedno veliko korist od velikoprostorninskega čebelarjenja. Lahko proda polovico pridobitnih čebeljih družin. S preostalo polovico pa z velikoprostorninskim čebelarjenjem in z združevanjem dveh AŽ panjev pridobi povprečno vsaj toliko medu, kot ga je prej z dvojnimi številom družin v enojnih žnidarskih. Ekonomika čebelarjenja z AŽ panji tudi pri tem ni odpovedala!

Poglejmo očitek o domnevni neekonomičnosti čebelarjenja z AŽ panji še z ene strani. Ob nakupu nas nov AŽ panj stane komaj toliko, kot lahko pridobimo od prodaje na drobno povprečnega letnega pridelka medu od dobro oskrbovane družine v tem (enojnem) panju. **Dolgoročno gledano, je torej strošek za AŽ panj zanemarljiv, če ga primerjamo z neverjetno dolgo uporabno dobo.** To pa po mojem mnenju, žal, precej manj velja za »kratkožive« nakladne panje.

O Dzierzonu, ki je zapeljal čebelarje

Grem staviti, da večina naših čebelarjev zdaj ne ve prav dobro, kdo je bil Dzierzon. Gotovo pa so ga poznale starejše generacije čebelarjev, saj ga je nekoč celo naše čebelarstvo družilo za svojega častnega člana, kot piše v naši čebelarski Bibliji, to je v »Sodobnem čebelarstvu«. Tam lahko tudi preberemo, da je Johan Dzierzon živel od 1811 do 1906. Bil je Poljak, čeprav ga, zanimivo, tudi Nemci razglašajo za svojega. Kot duhovnik je bil hkrati tudi eden najpomembnejših čebelarjev. Čebelaril je kar s 500 panji, ki jih je sam konstruiral. Veliko je pisal za čebelarje, odkrival biološke skrivnosti čebel in predaval. Bil je res »čebelar vseh čebelarjev«.

Storil pa naj bi bil hud greh, kot smo zvedeli iz zapisov v dveh zadnjih številkah Slovenskega čebelarja. S svojim zgledom in učenjem naj bi »...zaradi zavračanja nakladnega panja zapeljal čebelarje v Srednji Evropi za 100 let v napačno smer«.

Mar ni nekoliko nerodno ožigosati kar cele generacije čebelarjev za ovce, ki drvijo za ovnom v predpad? V resnici pa ima vsak čebelar prosto voljo, da izbere tak način čebelarjenja, kot mu najbolj ustreza. Našim severnim sosedom je precej dolgo pač ustrezalo čebelarjenje v »paviljonskih« panjih - nekaterim to še vedno -, popolnoma neodvisno od Dzierzona! Tudi nam to očitno ustreza še danes.

Kaj le je Dzierzona preslepilo ali pa presvetilo, da je opustil takratni (Christov) panj z nakladami in videl boljše čebelarjenje v paviljonskih panjih? Podobno se je zgodilo našemu Žnidaršiču, ki je meni nič tebi nič zavrgel čebelarjenje v nakladnih panjih, konstruiral AŽ panje in z njimi še uspešneje čebelaril. Tu so še zanimive zgodbe iz naše najnovejše čebelarke zgodovine, saj so se nekateri naši veliki čebelarski strokovnjaki in prvotni zagovorniki nakladnega panjskega sistema tako rekoč čez noč vrnili v »objem« skladovničnega panjskega sistema.

O lesici kot o »najslabši« protirojni metodi

»Čebelarke učbenike bo morda treba popraviti. Nič več naj ne bi bila na zadnjem mestu protirojna metoda s trganjem matičnikov, temveč uporaba matične rešetke ali lesice.« To je menda že pred leti napisal dr. Weiss v neki nemški knjigi, pred kratkim pa je bilo v Slovenskem čebelarju zapisano: »Rezultati dolgotrajnih tovrstnih eksperimentov so pokazali, da je ostalo 50 in več odstotkov družin brezmatičnih. Na podlagi tega lahko sklepamo, da je ta najpreprostejša metoda tudi najslabša.«

Mislím, da ni čebelarja, ki bi prebral vse knjige in vse članke o čebelah. Tudi sam sem med njimi in mi je zelo žal, da omenjene knjige nisem nikoli videl, sicer bi bil Igorju Franciču in meni morda prihranjen napor, da sva si morala izmisliti lesico in jo preizkusiti. Besedo »morda« sem uporabil namerno, ker imam nekaj dvomov o zgoraj zapisani sodbi.

Pri najinih dolgotrajnih eksperimentih z lesico se

namreč kljub njeni ekstremni uporabi ni pokazala nobena zaznavno večja izguba matic, kot je pri prahi matic običajno. Pojem »ekstremna uporaba« pa v tem primeru pomeni, da je matici oziroma maticam ves čas rojilne krize onemogočen izhod iz panja. Nesprašeno matico izpustimo iz panja na praho šele po končani rojilni krizi, ko se izleže ali ko čebele podrejo zadnji rojni matičnik.

V zvezi z ekstremno uporabo lesice se pojavi »fenomen«, ki vsaj v slovenski čebelarski literaturi še ni bil zapisan, ne poznam pa tudi nobenega tujega avtorja, da bi o tem pisal. To je pojav brezmatičnih obsedelih rojev. Pri dolgotrajnih eksperimentih z lesico se taki roji morajo pokazati! (Glej moja poročila o tem pojavu v Slovenskem čebelarju). Ali je avtor morda tudi te roje brez matic uvrstil v rubriko »zaradi lesice osirotele družine«? Poleg ekstremne uporabe lesice pa seveda obstaja še cela vrsta drugačnih uporab lesice, pri katerih se ne pojavijo obsedeli brezmatični roji in tudi troti ne odmirajo v panju, o čemer sem prav tako že obširno pisal.

Zato naj še enkrat ponovim svojo trditev, podprto z dolgotrajnimi eksperimenti: Lesica je ob pravilni rabi v rojnem obdobju zelo koristen čebelarjev pripomoček. Omogoča mu popolnoma sproščeno čebelarjenje, brez strahu pred morebitnimi napakami ali pomanjkljivo kontrolo družin, ki bi jo zagrešil. Noben roj mu ne uide. Kadar ima čebelar čas - ne pa takrat, ko to zahtevajo čebele - poseže v panj in onemogoči ali konča že začeto rojenje.

Toliko za zdaj o nekaterih najbolj žgočih problemih iz omenjenih polemičnih člankov.

Razpravljalcem sem hvaležen, da so mi s svojimi pomisleki omogočili vsaj v nekaterih pogledih še podrobnejše predstaviti in pojasniti možnosti splošnega napredka v tehnologiji čebelarjenja z našim ponarodelim AŽ panjskim sistemom in njegovimi različicami.

NAŠI POGLEDI NA RAZLIČNOST

Ugotavljamo, da je delovanje ČD Apis razgibalo čebelarsko javnost. Še zlasti veseli smo mnenj čebelarjev v naši reviji, ki v naših krajih uspešno čebelarijo v nakladnih panjih. Eden izmed njih je tudi Dušan Medved, ki je o tej temi v četrti številki Slovenskega čebelarja objavil zanimiv članek. Februarja smo imeli v Velenju zanimiv posvet, vendar se g. Medved ni mogel udeležiti in to iskreno obžalujemo. S svojimi stališči bi lahko veliko prispeval k pestrosti razprave, saj so časi res prelomni in čebelarska javnost potrebuje informacije in izkušnje čebelarjev, ki uspešno čebelarijo bodisi v nakladnih bodisi listovnih panjih. Glede na to menimo, da Slovenski čebelar nikakor ne sme omejevati objave člankov o zakladah in podobnih novostih (kot to v 4. številki Čebelarja priporoča g. Medved), ker čebelarje zanima tudi ta tema. Dobro je, če so predstavljene različne metode čebelarjenja in različni panjski sistemi ter njihove prednosti in pomanjkljivosti. Čebelar je tisti, ki se bo odločil za čebelarjenje v enem ali drugem sistemu, pri tem pa ne smemo pozabiti, da je temelj demokracije pluralizem. Mogoče bo pa prav pluralizem interesov prebil ozka razmišljanja o panjskih sistemih in odprl pot nakladnemu panju, čeprav njegovim propagatorjem - njihov predstavnik je tudi g. Medved - v 50 letih to ni uspelo. Nikakor pa ne smemo zaiti v selekcioniranje in pristranskost. V želji, da bi se čim več čebelarjev odločilo za čebelarjenje v nakladnih panjih po eni ali drugi metodi oz. za takšno čebelarjenje, s katerim bi povečali donose, se že vnaprej veselimo konstruktivnih razprav o čebelarjenju v nakladnih panjih.

Za ČD Apis - Velenje, Stanka Rižnar

REZULTATI 22. SREČANJA IN TEKMOVANJA MLADIH ČEBELARJEV

17. APRILA 1999 V GORNJI RADGONI

V Osnovni šoli Gornja Radgona je 17. aprila 1999 potekalo dvaindvajseto srečanje in tekmovalje mladih čebelarjev Slovenije. V tej številki objavljamo le rezultate tekmovalja, o dogajanju na srečanju pa boste lahko prebrali v naslednji številki.

ZLATA PRIZNANJA PREJMEJO

NIŽJA SKUPINA

OS Dušana Flisa Hoče - mentor Ivan Pehant, tekmovalca Martina Kšela in Vesna Selinšek, 58 točk
OS Pesnica - mentor Marija Mlaker, tekmovalca Alen Hausmeister in Tadej Tašner, 58 točk
OS Marjana Nemca Radeče - mentor Franci Marolt, tekmovalca Jernej Klanšek in Marko Aupič, 54 točk
OS Gustava Šiliha Laporše mentor Ivan Potisk, tekmovalca Domen Korošec in Klara Bradič, 51 točk
OS Dobrovoce - mentor Vinko Šnajder, tekmovalca Denis Vezjak in Aleš Korošec, 51 točk

SREDNJA SKUPINA

OS D.Flisa, Hoče - mentor Ivan Pehant, tekmovalca Danilo Žižek in Mitja Beras, 52 točk
OS Domava - mentor Slavica Golob, tekmovalca Amadeja Korpar in Branka Bratuša, 52 točk
OS Gorišnica - mentor Zdravko Roškar, tekmovalca Neja Roškar in Drago Golob, 52 točk
OS A.Ingoliča, Spodnja Poljskava - mentor Norbert Jedlovčnik, Simon Keršič in Matej Leskovec, 51 točk
OS Hoče - pod.Reka - mentor Ivan Pehant, tekmovalca Andreja Kavač in Matic Perc, 50 točk
OS Boštanj - mentor Ivanka Laura, tekmovalca Jure Lisec in Nataša Novšak, 50 točk
OS Dr.F.Prešerna, Ribnica - mentor Bogomir Abrahamsberg, tekmovalca Rok in Nejc Ilc, 49 točk

VIŠJA SKUPINA

SAŽ Ljubljana - mentor Jurij Senegačnik, tekmovalca Maja Simonič in Jana Mršnik, 65 točk
ČD Sevnica - mentor Franci Marolt, tekmovalca Lidija Vinkler in Gorazd Šantej, 65 točk
SFTSPS Celje - mentor Franci Marolt, tekmovalca Lucijan Lipovšek in Andrej Knap, 65 točk
OS Komenda - Moste - mentor Franci Prezeli, tekmovalca Mitja Nograšek in Veronika Kos, 64 točk

SREBRNA PRIZNANJA PREJMEJO

NIŽJA

OS Gustava Šiliha - mentorja Jože Kolmanič in Milena Verboten, te. Davor Zaveršnik in Tadej Plantev, 50 točk
OS Leskovec pri Krškem - mentor Danica Zalokar, tekmovalca Jan Špan in Mitja Lekše, 50 točk
OS Boštanj - mentor Ivanka Laura, tekmovalca Gašper Karlošek in Domen Mrgole, 50 točk
OS Miha Pintar Toledo Velenje - mentor Matjaž Vehovec, te. Uroš Arandelovič in Dejan Arandelovič, 49 točk
OS Davorina Jenka - mentor Milena Gerkeršič, tekmovalca David Jagodič in Urban Kuhar, 49 točk
OS Milinšek Velenje - mentor Milena Verboten in Jože Kolmanič, tek. Urška Kralj in Nejc Kolar, 48 točk
DOŠ Prosenjakovci - mentor Koloman Kozic, tekmovalca Tamara Pocač in Renato Vukan, 48 točk
OS Cirkovce - mentor Ludvik Vogrinc, tekmovalca Urška Kmetec in Špela Vogrinc, 48 točk
OS Krško - mentor Suzana Voljčanšek, tekmovalca Matjaž Kužner in Blanka Malus, 47 točk
OS Miklavž na Dravskem polju - mentor Vinko Šnajder, tekmovalca Matej Novak in Jakob Ferle, 47 točk
ŠO Spodnja Poljskava - mentor Norbert Jedlovčnik, tekmovalca Jani Acko in Mojca Prelog, 47 točk

OS Koprivnica - mentor Mireka Zalokar, tekmovalca Tadej Klavžar in Dejan Simonšek, 46 točk

SREDNJA SKUPINA

OS Koprivnica - mentor Mirela Zalokar, tekmovalca Zoran in Natalija Pertinjak, 44 točk
OS Brežice - Franci Marolt, tekmovalca Andreja Kos in Gregor Ferencak, 45 točk
OS Sladki vrh - mentor Jože Nekrep, tekmovalca Boštjan Dornier in Tanja Šoenveter, 45 točk
OS L.Adamiča, Grosuplje - mentor Olga Tomazič, tekmovalca Luka Gudič in Matej Cotman, 45 točk
OS M.P.Toledo, Velenje - mentor Matjaž Vehovec, tekmovalca Jure Petkovnik in Jure Sešek, 45 točk
DOŠ Dobrovnik, mentor Ernest Toplak, tekmovalca Boštjan Golnar in Ervin Sekereš, 47 točk
OS Fokovci - mentor Koloman Kozic, tekmovalca Danijel Crmčič in Zoran Kozic, 47 točk
OS D.Jenko, Cerklje - mentor Milena Gerkeršič, tekmovalca Andrej Klemenc in David Repic, 48 točk
OS Leskovec - mentor Danica Zalokar, tekmovalca Anže Molan in Domen Pernar, 46 točk

VIŠJA SKUPINA

OS Radeče - mentor Franci Marolt, tekmovalca Tomaž Sotlar in Darko Kmetič, 63 točk
OS Cirkovce - mentor Ludvik Vogrinc in Terezija Munda, tek. Gregor Drevenšek in Robert Mihelak, 60 točk
OS A.Ingoliča, Sp.Poljskava - mentor Norbert Jedlovčnik, tekmovalca Mitja Kovač in David Falez, 59 točk
OS Radlje ob Dravi - mentor Srečko Verdinek, tekmovalca Sonja Verdinek, 57 točk
OS D.Flisa, Hoče - mentor Ivan Pehant, tekmovalca Robi Kurik in Gregor Šikman, 56 točk

BRONASTA PRIZNANJA PREJMEJO

NIŽJA

OS Dr. Franceta Prešerna Ribnica - mentor Bogo Abrahamsberg, tek. Rok Petkovič in Črt Abrahamsberg, 45 točk
OS Malečnik - mentor Janez Zemljčič, tekmovalca Aleš Kumik in Jernej Vogrinec, 43 točk
OS Domava - mentor Slavica Golob, tekmovalca Teja Šegula in Natalija Majcen, 42 točk
OS Brežice - mentor Franci Marolt, tekmovalca Boštjan Peterkovič in Jernej Peter Kovič, 42 točk
DOŠ Dobrovnik - mentor Ernest Toplak, tekmovalca Robert Kardinar in Benjamin Gjerček, 41 točk
OS Metlika - mentor Janez Gačnik, tekmovalca Tadeja Petje in Robert Kraševac, 42 točk
OS Maksa Pleteršnika Pišce - mentor Martin Dušič, tek. Jožica Zupančič in Davor Zupančič, 41 točk
ČD Prosenjakovci - mentor Koloman Kozic, tekmovalca Beno Puhar in Dejan Kerčmar, 41 točk
OS Primoža Trubarja Velike Lašče - mentor Matija Jamnik, tek. mo. Matej Dolšak in Matjaž Hočevac, 40 točk
OS Selnica ob Dravi - mentor Marija Markež, tekmovalca Alenka Špes in Mihaela Lamprecht, 39 točk

SREDNJA SKUPINA

OS P.Trubarja, Velike Lašče - mentor Matija Jamnik, tekmovalca Matic Novak in Marko Žitnik, 38 točk
OS Ig - mentor Marjan Ortar, tekmovalca Rok Gumilar in Fadil Mehulič, 38 točk
OS Podzemelj - mentor Janez Gačnik, tekmovalca Alen Doltar in Matic Dragoš, 39 točk
OS Dr.P.Lunačka, Šentrupert - mentor Jožica Gole, tekmovalca Tamara Dolenc in Aleksandra Rataj, 39 točk
OS Selnica ob Dravi - mentor Marija Markež, tekmovalca Nuša Škratek in Maja Pazon, 40 točk

OŠ J.Dalmatina, Krško - mentor Suzana Voljčanšek, tekmovalca Matija Planinc in Alenka Antunović, 40 točk
 DOŠ Prosenjakovci - mentor Koloman Kozic, tekmovalca Stefan Grabar in Tomaž Bogdan, 40 točk
 OŠ M.Nemca, Radeče, mentor Franci Marolt, tekmovalca Miroslov Rejič in Ivo Močnik, 41 točk
 OŠ D.Kumar, Ljubljana - mentor Boštjan Sojer, tekmovalca Filip in Lojze Čemažar, 41 točk
 OŠ Cirkovce - mentor Ludvik Vogrinc, tekmovalca Mateja Dovnik in Nataša Strmšek, 41 točk
 OŠ Metlika - mentor Janez Gačnik, tekmovalca Vojko Petje in Leon Janjac, 42 točk
VIŠJA SKUPINA
 ČD Velka-Sladki vrh - mentor Franc Breg, tekmovalca Andreja Breg in Silvo Triler, 52 točk

CSŠ Velenje - mentor Matjaž Vehovec, tekmovalca Rok Sinček, 51 točk
 OŠ Pohorskega odr., Slov.Bistrica - mentor Makr Gajšek in Magda Ferk, tekmovalca Lučka Pečovnik in Ana Šmon, 50 točk
 OŠ Miklavž - mentor Vinko Šneider, tekmovalca Matjaž Blažič, 49 točk
 ČD Prosenjakovci - mentor Koloman Kozic, tekmovalca Cvetka Grabar in Barbara Pocak, 49 točk
 OŠ Ob Dravinji - mentor Maks Tajnikar in Aleksander Žvikart, tekmovalca Boštjan Pavrič in Milan Jošt, 48 točk
 OŠ Selnica ob Dravi - mentor Marija Markež, tekmovalca Gregor Škratek in Dejan Perko, 48 točk
 OŠ Brežice - mentor Franci Marolt, tekmovalca Tomaž Ferencak in Aleš Šekoranja, 48 točk

MLADI ČEBELARJI Z OŠ PROSENJAKOVCI SO SE PREDSTAVILI

Janez Mihelič

Slovenske osnovne in srednje šole so od 16. do 19. marca letos v Cankarjevem domu v Ljubljani predstavile svojo dejavnost na vsakoletnih »Dnevih slovenskega izobraževanja«. Vsako leto ena izmed osnovnih šol obiskovalcem predstavi čebelarstvo. Lani so učenci in člani čebelarskega krožka OŠ Majšperk - vodi ga znani čebelar iz okolice Majšperka g. Stanko Vedlin - pripravili lepo predstavitev svojih dosežkov na področju čebelarstva.

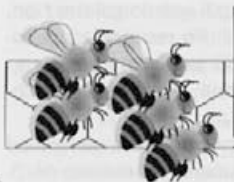
Letos je izobraževalno dejavnost na področju čebelarstva v Ljubljani predstavila OŠ Prosenjakovci iz Prekmurja pod vodstvom ravnateljice ge. Jožefe Herman, predsednice Vzorčnega izobraževalnega centra gđc. Kornelije Tovkač in mentorja čebelarskega krožka g. Kolomana Kozica. V narodnih nošah sta jih sprem-

ljali članici krožka Renata Vukan in Tamara Pacek, maskota v obliki čebelice pa je bil Tadej Lainšček.

Čebelarski krožek na OŠ Prosenjakovci deluje v okviru ČD Prosenjakovci že od leta 1984. Od leta 1987 ga vodi predsednik ČD Prosenjakovci g. Koloman Kozic, ki je tudi zaposlen na omenjeni šoli in sam čebelar s 40 čebeljimi družinami. Na šoli imajo čebelnjak z desetimi čebeljimi družinami. G. Kozic vodi tudi čebelarski krožek na OŠ Fokovci. Med učenci je veliko zanimanja za čebelarstvo. Sicer pa v Prekmurju ni veliko čebelarskih krožkov, pa še ti niso vsi dejavni. Letos februarja so na OŠ Prosenjakovci v sodelovanju z Zvezo organizacij za tehnično kulturo Slovenije ter ob pomoči predsednika vzorčnih izobraževalnih centrov g. Gobca in predsednika komisije za mlade čebelarje pri ČZS g. Franca Prezljaja ustanovili deseti Vzorčni izobraževalni center, ki bo v Sloveniji edini za področje čebelarstva. Pripravili so tudi te letošnji program čebelarskega centra. Med drugim bodo junija na OŠ Prosenjakovci organizirali tudi čebelarski tabor. Razstavo v Ljubljani so pripravljali dalj časa, pri tem pa je sodeloval celoten kolektiv šole in seveda tudi učenci. Člani kuharskega krožka so spekli medenjake, razstavo pa je s svojimi izdelki iz lecta polepsala tudi medicarka iz vasi Ratkovci ga. Jožica Celec, ki bo tudi v prihodnje sodelovala z nami. Čebelarsko razstavo OŠ Prosenjakovci so obiskali številni udeleženci prireditve, veliko predstavnikov šol iz vse Slovenije pa se je zanimalo tudi za možnost obiska na šoli v Prosenjakovcih v okviru naravoslovnega dneva. Na šoli so pripravljeni sprejemati obiske in obiskovalce seznanjati s čebelarstvom in čebeljimi pridelki. Projekt šole sta finančno podprla tudi župan občine Moravske Toplice g. Feri Cipot in podjetje Medex iz Ljubljane s čebelarsko opremo. Vodstvo šole se zahvaljuje vsem, ki so jih obiskali na razstavi, in tudi tistim, ki so šoli pomagali in jih spodbujali. Vzorčni izobraževalni center bodo uradno odprli v začetku julija, ob koncu čebelarskega tabora v OŠ Prosenjakovci.

Kolektivu OŠ Prosenjakovci lahko za njihov izjemno uspešen nastop v Ljubljani in izjemno promocijo čebelarstva med mladimi le čestitamo.

Iz društvenega življenja

ČEBELARSKO DRUŠTVO DOMŽALE JE PRAZNOVALO 80-LETNICO ORGANIZIRANEGA ČEBELARJENJA

prof. Janez Mihelič

Člani Čebelarskega društva Domžale, gostje in predstavniki sosednjih čebelarskih društev smo v soboto, 6. februarja letos, praznovali 80-letnico organiziranega čebelarjenja na območju zdajšnje občine Domžale.

Pred slovesnostjo smo čebelarji pripravili tudi občni zbor društva, na njem pa smo pregledali opravljeno delo. Tako je društvo zagotovilo vsa potrebna zdravila za zdravljenje čebel proti varozi, nosemi in poapneli zalegi, seznanili pa smo se

skem domu na Viru pripravili osrednjo slovesnost ob 80-letnici Čebelarskega društva Domžale. Udeležili so se številni gostje, med njimi tudi g. Ciril Smrkolj, minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Članom društva je čestital za uspešno opravljeno delo in poudaril pomen njihovega dela za mlade generacije, pa tudi to, da tisti, ki prijateljuje s čebelami, ne

more biti slab človek, saj je odnos čebelar - čebela sinonim za čudovit odnos med živimi bitji. Poudaril je, da je čebelarstvo pomem-

Govor predsednika g. F. Grajzerja

tudi s programom zamegljevanja za čas, ko v panjih ni zalege. Za ta namen smo kupili kompresor, zračni pištoli ter ves pribor, potreben za dodajanje zdravila v panje, aparaturo za pregled medu pa bomo predvidoma kupili letos ali prihodnje leto. Pripravili smo dve predavanji (zdravstveno varstvo čebel, priprava čebel za pašo) ter strokovno ekskurzijo na Kras.

Podobne naloge bomo izvajali tudi letos, sicer pa bomo posebno skrb namenili organiziranju in pospeševanju pridelave čebeljih pridelkov, organizaciji zdravstvenega varstva čebel, izobraževanju čebelarjev in čebelarskega podmladka, sodelovanju s pristojnimi institucijami, predvsem pa nadaljnjemu sožitju med čebelarji in čebelami, našimi najboljšimi prijateljicami.

Takoj po društvenem občnem zboru smo v Delav-

na kmetijska panoga, ki jo mora ustrezno podpreti tudi država, in obljubil pomoč kmetijskega ministrstva pri najpomembnejših nalogah, ki jih moramo v prihodnosti opraviti.

Voditelj slovesnosti g. Bine Kladnik je prebral pozdravno pismo g. Lojze-

ta Peterleta, predsednika slovenske čebelarske zveze, v imenu občine Domžale ter KS Toma Brejca Vir pa je navzoče pozdravil in jim čestital ob jubileju g. Milan Pirman, podžupan občine Domžale. Domžalske čebelarje so pozdravili tudi njihovi številni prijatelji iz sosednjih čebelarskih društev Mengeš, Dolško in Kamnik.

Predsednik društva Franc Grajzer je nato v svojem slavnostnem govoru predstavil zgodovino čebelarske organizacije na Slovenskem ter čebelarske organizacije v občini Domžale in sosednjih občinah, govoril

pa je tudi o prihodnjih nalogah društva, zlasti o povečani skrbi za zdravje čebel, problematiki oprave in zaščite blagovne znamke kakovostnega slovenskega medu. Po njegovem mnenju je Čebelarstvo Domžale uspešno, saj je od ČZS že prejelo odličje Antona Janše I. stopnje. Med drugim je v svojem govoru tudi dejal:

»Spoštovane čebelarke, čebelarji, cenjeni gostje!

V čast mi je, da sem tudi za ta tretji jubilej ČD Domžale sam pripravil zgodovinski opis organiziranja delovanja čebelarstva na našem ožjem območju. Ker se nisem želel ponavljati, je bil vsak naslednji zapis težavnejši, čeprav je ob prebiranju starih gradiv mogoče najti tudi marsikaj novega. Torej 80 let. To sploh ni dolga doba, če gledamo s stališča življenja človeka. Dva naša čebelarja - Andrej Koželj in Matija Urbanija - sta bila takrat stara sedem let. Verjetno bosta povedala, kako hitro je minil čas do današnjih dni. Če pa pogledamo, kaj se je v tem obdobju zgodilo na političnem, kulturnem, gospodarskem, tehnološkem in tudi na čebelarstvem področju, je to kar dolga in pomembna doba.

Po koncu 1. svetovne vojne se je leta 1919 izjemno povečalo zanimanje za čebelarstvo. Število članov se je podvojilo. Množično se je začel širiti AŽ panj, to pa je občutno spremenilo dotedanji način čebelarjenja.

Tega leta pa je bilo ustanovljeno tudi naše društvo, saj je bil 9. marca 1919 ustanovni zbor čebelarstva podružnice za brdski sodni okraj na Brdu pri Lukovici. Vanj so se vključili čebelarji iz Črnega Grabna, Moravč, Dola, Dolskega in vseh krajev zdajšnje občine Domžale.

Da so bili v takratno organizacijo vključeni tudi čebelarji z območja zdajšnje občine Domžale in je bil to začetek organiziranega čebelarjenja na tem območju, potrjujejo naslednja dejstva:

- že prvo leto po ustanovitvi podružnice je bilo v knjigo članstva vpisanih 28 čebelarjev z območja zdajšnje občine Domžale;
- organizacija se je imenovala Čebelarstva podružnica Krtina, tako pa se še zdaj imenuje ena izmed treh čebelarskih družin Čebelarskega društva Domžale.

Pozneje so tudi drugod ustanavljali nove podružnice, njihovi čebelarji pa so bili prej včlanjeni v podružnico brdskega sodnega okraja. Tako je bila leta 1924 tudi v Domžalah ustanovljena podružnica, vanjo pa je bilo včlanjenih 18 čebelarjev. (Tudi ta obletnica je okrogla - 75 let.)

Takoj po 2. svetovni vojni, že leta 1945, je bila ustanovljena Čebelarstva podružnica za Domžale, vanjo pa so bile vključene čebelarske družine Kamnik, Komenda, Domžale, Tuhinj, Krtina, Blagovica, Radomlje, Lukovica in Moravče. Vanje je bilo skupaj včlanjenih 264 čebelarjev, s skupaj 1716 AŽ panji ter 800 kranjci in drugimi panji. Čebelarstva podružnica Domžale je bila del na novo ustanovljene Čebelarske zadruge za Slovenijo v Ljubljani, v uprav-

nem odboru zadruge pa je bil tudi naš dolgoletni član, zdaj že pokojni Janko Janežič. Po reorganizaciji čebelarskih podružnic leta 1956 je bilo ustanovljeno tudi Čebelarstvo Kamnik-Domžale, ki je obstajalo do leta 1983.

Zdajšnje Čebelarstvo Domžale deluje od januarja 1984, vanj pa so vključene čebelarske družine Domžale, Homec in Krtina, do leta 1995 pa sta bili vanj vključeni še čebelarski družini Lukovica in Mengeš, ki sta se po reorganizaciji lokalne samouprave osamosvojili in postali samostojni društvi. V naše društvo je včlanjenih 93 čebelarjev, ki skupaj čebelarijo s približno 1900 čebeljimi panji.

Kako pomembna je organiziranost čebelarjev, nam dokazuje napredek našega čebelarstva po ustanovitvi osrednjega slovenskega čebelarskega društva, predvsem pa po ustanovitvi podružnic.

Društvo redno organizira nakup sladkorja za spomladansko in jesensko krmljenje. V zadnjem obdobju se s ponudbo naših pridelkov udeležujemo tudi sejmov v okviru občine Domžale.

Imamo še vrsto drugih obveznosti, med njimi na primer:

- **sodelovanje s Čebelarsko zvezo Slovenije** - nekateri naši člani dejavno sodelujejo na občnih zbori zveze kot člani upravnih in nadzornih odborov ter v različnih komisijah ČZS;
- redno, uspešno in korektno **sodelujemo z občino Domžale**, zlasti z oddelkom za kmetijsko dejavnost v zvezi z izpolnjevanjem in financiranjem programa dela;
- **z veterinarsko inšpekcijo, Veterinarskim postajo Domžale ter oddelkom za zdravstveno varstvo čebel pri Veterinarskem zavodu Slovenije** sodelujemo pri odvzemu vzorcev za pregled čebel, pri pregledih zdravstvenega stanja čebel ter pri ugotavljanju in zatiranju bolezni. Itd.

Kje smo čebelarji zdaj? Kaj nas čaka, še posebej po vključitvi v Evropsko unijo?

Čebelarimo zaradi veselja do čebel, želimo pa tudi pridelati med. Če je tega več, kot ga potrebujemo za svoje potrebe, ga želimo prodati. V novih tržnih razmerah po sprejetju v EU, po izjavah poznavalcev pa že v vmesnem času, se bodo pri nas pojavile velike količine cenenejšega tujega medu dvomljive kakovosti. Ta konkurenca nas ob nevednosti kupcev lahko pokoplje, če našega kakovostnega medu ne bomo varovali. ČZS zato pripravlja pravilnik o blagovni znamki za slovenski med. V ta sistem bo poleg čebelarja dejavno vključeno tudi čebelarsko društvo. S tem želim poudariti, kako pomembno vlogo bodo tudi vnaprej imele čebelarske organizacije. Poleg povezovalne in izobraževalne funkcije ter vloge pri zdravljenju bodo dejavne tudi pri trženju.

Po mojem prepričanju je bilo Čebelarstvo Domžale doslej kar uspešno. Leta 1989, ob 70-letnici svojega delovanja, je od tedanje ZČDS prejelo odličje Antona Janše I. stopnje. Prepričan sem, da

bo tako še naprej. Upam, da se bodo v društvu še vedno našli člani, čeprav je vedno težje, ki bodo nekaj prostega časa pripravljeni žrtvovati, kot smo nekoč rekli, za skupnost, torej za skupnost čebelarjev.

Ob tej priložnosti pa se za sodelovanje zahvaljujem vsem dejavnim članom društva.

Hvala tudi vsem gostom, čebelarkam in čebelarjem ter vašim spremljevalcem in spremljevalkam, ki ste nas danes počastili s svojim obiskom.

Posebna hvala občini Domžale za vso dosedanjo kar dolgoletno pomoč kot tudi za sofinanciranje današnje prireditve.

Zahvaljujmo se tudi osnovni šoli Domžale za pravo recitacijo in uporabo njihovih prostorov za izobraževanje članov našega društva

Za prispevke k današnji prireditvi se zahvaljujmo

tudi KS Vir, Zavarovalnici Triglav - enota Domžale in Napredku Domžale.

Hvala tudi Obrtni zbornici Domžale za uporabo prostorov, ki smo jih uporabljali za naše seje."

Jubilej je bil tudi priložnost za podelitev priznanj najzaslužnejšim čebelarjem in njihovim sodelavcem. G. Martin Urbanija in g. Andrej Koželj sta kot starosti društva prejela posebni priznanji, za uspešno delo pa so bili nagrajeni še: Boris Grabrijan, Štefka Dejak, Lado Potočnik, Franc Ravnihar, Edo Rems, Anton Špenko, Andrej Cerar, Franc Novak, odličje Antona Janše II. stopnje pa so prejeli prof. Janez Mihelič, Bine Kladnik in Janko Kokalj.

Slovesnost ob 80-letnici je ob glasbi prerasla v prijetno srečanje čebelark in čebelarjev ter njihovih sorodnikov in prijateljev, zabavo pa so z medenimi izdelki posladkale žene čebelarjev.

OBČNI ZBOR ZVEZE ČEBELARSKIH DRUŠTEV PTUJ

Srečko Rupnik

Drugi občni zbor Zveze čebelarskih društev Ptuj smo začeli pod razvitim čebelarskim praporom in prevečala nas je misel na Ivana Jurančiča, pobudnika organiziranja ptujskih in okoliških čebelarjev, saj smo nanj še posebej ponosni. Zbrali smo se 21. februarja 1999 v prostorih gostilne Lužnik na Ptuj. Delegati društev so pozitivno ocenili delo Zveze v minulemu letu. Od 28 izvoljenih delegatov, ki so jih na svojih občnih zbora izvolila čebelarska društva, se je občnega zbora udeležilo 24 delegatov ali 85 odstotkov.

V uvodu nam je v kratkem kulturnem programu mladi harmonikar Primož Krajnc zaigral na diatonično harmoniko.

Potem smo izvolili delovno predsedstvo: na predlog predsednika društva Ivana Vojska je bil za predsednika zbora izvoljen g. Franc Meško, za člana pa Stanko Meglič ter Stanko Gregorec. Občnega zbora se je udeležilo tudi več kot štirideset članov čebelarskih društev Ptuj, Dornava, Gorišnica, Markovci, Turnišče in Majšperk, prišli pa so tudi predstavniki sosednjih čebelarskih društev. Čebelarsko društvo Slovenska Bistrica je zastopal predsednik g. Sla-

vko Kleindienst, ČD Cerkvenjak pa predsednik društva g. Jože Hauzer in član Franc Kaučič. Na povabilo ZČD Ptuj se je občnega zbora udeležil velečebelar Janko Pislak. S svojimi bogatimi praktičnimi izkušnjami in konstruktivnimi predlogi je vplival na potek zbora ter nakazal nekaj problemov, ki jih občuti kot velečebelar. Posebno je poudaril pomen selekcijskega dela pri vzreji plemenskih matric.

Letnega srečanja naše Zveze se je udeležila tudi veterinarska svetovalka dr. vet. med. Vida Lešnik z Veterinarskega zavoda Slovenije, enota Maribor. Poudarila je, da mora vsak čebelar, ki so mu odmrle čebele, sam ali ob pomoči veterinarskega svetovalca ugotoviti, zakaj so njegove čebele odmrle. Kajti če bodo čebelarji poznali vzroke odmiranja čebel, bodo lahko tudi pravilno ukrepali. Občnega zbora se je udeležil tudi novinar časnika Večer Jože Slodnjak, o tem čebelarskem srečanju pa je pozneje napisal članek.

Potem smo g. Francu Pintariču podelili odličje Antona Janše II. stopnje za posebno prizadevno delo v čebelarstvu. Najstarejšim članom - 87-letnemu Avgustu Vojsku, Alojzu Velenku ter Francu Potrču - smo v znamenje spoštovanja izročili rdeče nageljne. Z rdečimi nageljni smo obdarovali tudi naše najvidnejše sodelavce in člane, in sicer Janka Pislaka, inž. Vlada Tumpeja, Vido Kovačec, Vido Lešnik, Srečka Rupnika, Janeza Jurgeca in Ivana Vojska. Upravni odbor zveze je nato za predsednika društva vnovič predlagal dosedanjega predsednika g. Ivana Vojska. Izvoljen je bil soglasno.

Na koncu se je Ivan Vojsk čebelarju Stanku Gregorcu zahvalil za lepo urejeno čebelarsko razstavo čebeljih pridelkov in literature, s katero je popestril naš občni zbor. Vsi udeleženci smo se ob koncu občnega zbora slikali v spomin na ta dogodek.

OBVESTILO PREVAŽALCEM

Po 7 mesecih prizadevanj nam je uspelo, da za prevozne čebeljnake NI POTREBNO OVERITI TAHOGRAFOV. Dokument o tem dobite na ČZS.

Prodajam nekaj čebeljih družin na AŽ satju, 15 zaklad in TAM 110 T10, atestiran za prevoz čebel. Tel.: 061/ 815 445, zvečer.

Udeleženci drugega občnega zbora Čebelarске zveze Ptuj so bili predsedniki in tajniki vseh čebelarских društev z območja Ptuj. Med njimi je mnogo zaslužnih čebelarjev in velečebelar Janko Pislak.

ČEBELARSKO DRUŠTVO ZAGORJE JE PRAZNOVALO 80-LETNICO OBSTOJA

VIDA SLADIČ

Čebeliče, čebeliče,
ve moje ste prijateljice,
pozabim vas nikdar ...

To je besedilo prelepe Slakove melodije, napisal pa ga je g. Slavko Podboj, prijubljeni voditelj proslave v počastitev 80-letnice obstoja ČD Zagorje. Zagorski čebelarji smo praznovanje pripravili v soboto, 20. 3. 1999, v gledališki dvorani Delavskega doma v Zagorju. Prireditve se je udeležila večina naših članov in drugih ljubiteljev našega društva. Udeležili so se je tudi številni ugledni gostje, med njimi predsednik ČZ Slovenije g. Lojze Peterle, župan naše občine g. Matjaž Švagan in urednik glasila Slovenski čebelar g. Janez Mihelič. Naši gostje so bili tudi člani pobratenega ČD Šmihel na avstrijskem Koroškem (prav zdaj praznujemo tudi 20-letnico pobratenja društev). Žal nam je bilo, da z njimi ni prispela tudi ga. Jožica Pečnik, saj je znana kot oseba, ki zna vedno ustvariti pristrčno razpoloženje. Doma jo je zadržala bolezen, kljub temu pa nam je poslala prelepe pozdrave, čestitke in praktična darila. Tudi mi smo ji poslali pristrčne pozdrave z najboljšimi željami po čimprejšnjem okrevanju. Med nami smo lahko pozdravili tudi predstavnike drugih

pobratenih društev, tako predstavnike ČD Peter Močnik iz Maribora, ČD Ravne na Koroškem in ČD Žalec. Veseli smo bili tudi predstavnikov sosednjih društev iz Lukovice in Trbovelj. V izčrpnem govoru nam je predsednik društva g. Kolenc predstavil njegovo zgodovino od ustanovnega sestanka do sodobnosti. Delo društva je bilo vseskozi pestro. Takšno, morda še bolj delovno, je društvo tudi zdaj, zlasti po zaslugi dejavnega upravnega odbora.

Pohvalno in vzpodbudno sta nas nagovorila tudi g. Lojze Peterle in naš župan g. Matjaž Švagan. Ob tej priložnosti smo našim članom podelili tudi odličja Antona Janše II. in III. stopnje ter društvena priznanja, društvo pa je izdalo knjigo receptov z naslovom SLASTNE MEDENE DOBROTE. Največ zaslug za njen izid ima naš član g. Drago Sikovec. Pripravili pa smo tudi razstavo likovnih del učencev o čebeli in trem najboljšim podelili nagrade. Program so popestrili klarinetisti glasbene šole Zagorje, pevski zbor Kralj Matjaž s Koroškega ter recitatorja Vanda in Drago.

Z družabnim srečanjem, ki je tudi ena od priljubljenih oblik delovanja našega društva, smo potem nadaljevali v Stekleni dvorani Delavskega doma Za-

Pogled na oder med nastopom pevskega zbora.

gorje. Ob zvokih Zasavcev in duhovitostih g. Podboja smo najprej nazdravili našemu predsedniku g. Kolencu ob njegovem 80. rojstnem dnevu, potem pa

Posebno nagrado ČZS je prevzel g. Lojze Peterle.

še tajniku za rojstni dan ter vsem Jožetom in Jožicam, ki so praznovali prejšnji dan. Zapeli smo, zaplesali in se veselili do zgodnjih jutranjih ur.

Vzreja matic VOZELJ

**Ladislav Vozelj
Dragovšek 18
1275 Šmartno pri Litiji**

VSE ČEBELARJE OBVEŠČAMO, DA BOMO
TUDI V TEJ ČEBELARSKI SEZONI VZGAJALI
MATICE. MATICE SO ČISTE KRANJSKE SIVKE
POD KONTROLO KIS-a.
PREVZEM JE MOŽEN OSEBNO ALI PO POŠTI!
SPREJEMAMO TUDI PREDNAROČILA!
SE PRIPOROČAMO!

Mobitel: 0609 618-786
GSM: 041 618-786
Telefon: (061) 891-149

V spomin

ALBERT BRENKOVIČ

Z žalostjo smo čebelarji ČD Tur-
nišče v petek, 5. februarja, drug za
drugim sprejemali vest, da je pre-
nehalo biti plemenito srce našega
predsednika Alberta Brenkoviča.
Rodil se je leta 1942. Bil je velik ljubi-
telj narave, jo spoštoval in se zavze-

mal za ohranjanje čistega okolja. Tako kot njegov oče je
vzljubil čebele in leta 1980 je prevzel očetovo čebelar-
stvo. Od tedaj se je še bolj zavzemal za ohranjanje čiste
narave, postal je še bolj delaven za dobro vseh ljudi,
se razdajal in pomagal vsem drugim čebelarjem, če
so potrebovali pomoč. Njegova požrtvovalnost in spo-
sobnost delati za naravo in ljudi v povezavi s čebela-
mi je navdušila druge čebelarje, tako da so ga leta

1982 izvolili za predsednika ČD Turnišče. Na tem položaju je ostal vse do tedaj, ko ga je tako nepričakovano in nenadoma zaznamovala kruta usoda.

Narava se je začela prebujati, posijalo je toplejše sonce. Tako vnet za čebele, kot je bil, si je zaželel k svojim ljubljankam. Videl bi bil rad, kako izletavajo v toplem popoldnevu. Do njih pa ni mogel, obrnilo se je drugače. Verjetno ga je to tako hudo prizadelo, da se je zgodilo tisto, česar ni nihče pričakoval.

Žalostni ugotavljamo, da smo izgubili poštenega, delavnega, naprednega čebelarja in dolgoletnega predsednika ČD Turnišče. Bertl, tako smo te imenovali, zelo te bomo pogrešali. Pogrešali bomo tvojo dobrotljivo navzočnost pri vseh naših dejavnostih, za katere si nam bil prav ti največji vzor. Na nevsiljiv način si nas znal združevati, s svojo prijazno besedo si nas znal vzpodbujati k boljšim uspehom.

Zaradi njegove težnje po sodelovanju z drugimi društvi in institucijami je tudi naše društvo spoštovano in znano kot delavno. Velikanski je bil njegov prispevek k razvoju čebelarstva na našem in širšem območju. Za svoje delo je prejel odličja Antona Janše III., II. in I. stopnje.

Člani ČD Turnišče se bomo s težavo sprijaznili z dejstvom, da Alberta ne bo več med nami. Radi se ga bomo spominjali, hkrati pa skušali nadaljevati njegovo delo, sploh pa tisto, za kar si je najbolj prizadeval - za postavitev društvenega čebelnjaka. Hudo nam bo, ker ga ne bo več med nami, prav pri društvenem čebelnjaku pa se ga bomo največkrat spominjali.

*Za ČD Turnišče
tajnik Jože Šafranko*

ANTON METELKO

V začetku tega leta smo se na pokopališču na Raki poslovili od ustanovnega člana Čebelarstva društva Raka Antona Metelka. Njegovo življenjsko pot in delo v čebelarstvu organizaciji od leta 1948 je predstavil blagajnik društva g. Alojz Pavlenč.

Pokojni Tone se je rodil leta 1910 na Gmajni pri Raki. Z bratom sta delala na kmetiji in tesarila po okoliških vaseh. Tone se je priženil na Vrh pri Sv. Neži. Rad je pomagal mlajšim čebelarjem, izdeloval je satnice, kuhal vosek in iskreno svetoval. Čebelaril je s 50 AŽ panji. Leta 1968 mu je do tal pogorel čebelnjak. Ni obupal, z dobro voljo ter ob pomoči čebelarstva zveze in drugih čebelarjev je začel na novo.

Za zasluge v društvu je prejel odličje Antona Janše III. stopnje. Ponosni smo na njegovo delo, čebelarjenje pa nadaljuje hčerka Cilka, ki je naša zvesta članica.

*Za Čebelarstvo društvo Raka
predsednik Ivan Grabnar*

FRANC GALUN

Februarja letos smo se poslovili od dragega prijatelja in čebelarja Franca Galuna. Rodil se je leta 1929 v kmečki družini v Majšperku. Pridobil si je izobrazbo gradbene stroke. Po letih marljivega dela in izobraževanja je postal vodja pomonih vzdrževalnih obratov v tekstilni tovarni Majšperk. V prostem času je bil na voljo vsem, ki so gradili ali dograjevali svoje hišice. Brez plačila je sodeloval tudi pri obnovi sakralnih in drugih javnih objektov.

Čebelice so bile njegova velika ljubezen. Čebelaril je že njegov oče, Franc pa je nadaljeval njegovo delo. Čebelaril je s 40 AŽ panji. Vedno je našel čas tudi za šolske čebelice, za delo v upravnem odboru čebelarstva društva in na sedežu Zveze čebelarstva društev Ptuj. Bil je tudi preglednik in referent za pasišča. Za svoje delo v društvu je prejel odličji Antona Janše III. in II. stopnje.

Na kraju večnega počitka, na pokopališču v Majšperku, se je ob odprtem grobu zbrala množica prijateljev in mu izkazala poslednjo čast. Trije govniki, župan, predstavnik krajanov in predsednik ČD Majšperk, so osvetlili njegovo bogato življenjsko pot.

Na dan pogreba je bila četrta obletnica smrti njegove žene Tinike. Notranja stiska in duševna bolečina je razjedla tudi njegovo zdravje.

V temnih samotnih nočeh je črv bolečine pretrgal nit njegovega življenja. Skrbne hčerine roke bodo krasile njegov grob. Cvetje na grobu v cvetoči pomladi bo privabilo njegove čebelice, ki bodo zaman iskale njegovo skrbno roko.

*Za Čebelarstvo društvo
Majšperk
Stanko Vedlin*

LUDVIK KOVŠE

Decembra lani smo se slovenjebistriški čebelarji z društvenim praporom nad odprtim grobom poslovili od našega zvestega člana Ludvika KOVŠETA iz Tirtoga. Čebelariti je začel pred sedemindvajsetimi leti, ko se je s čebelami vred s Skomarja na Pohorju k njemu preselil njegov oče. Ludvik je bil vesten in napreden čebelar z bogatim znanjem. Predvsem vesel je bil novosti v tehnologiji čebelarjenja ter novih čebelarstva pripomočkov, ki jih je sproti vnašal v svoje sicer majhno čebelarstvo. To mu je omogočilo tudi njegovo mizarstvo znanje.

Za njegovo nesebično pomoč drugim čebelarjem in prispevek k razvoju čebelarstva mu je Čebelarstvo društva Slovenska Bistrica podelila posebno priznanje.

Dobrega človeka in čebelarja bomo ohranili v trajnem spominu.

*Čebelarstvo društvo
Slovenska Bistrica*

Mali oglasi

- PRODAM** tovorno vozilo TAM 125T11 preurejen za prevoz 60 panjev čebel, ☎ 062 769 104.
PRODAM več čebeljih družin na AŽ 10 S, ☎ 062 640 689.
PRODAM TAM 3500M za 80 AŽ 9 S in 15 AŽ 9 S, ☎ 061 778 143.
PRODAM čebelarje družine v AŽ 5 S, ☎ 064 411 364.
PRODAM dvoosno prikolicco za prevoz 20 AŽ panjev za osebni avto, ☎ 061 340 310.
UGODNO prodam manjšo brunarico 3x2,5 m brez parcele, ☎ 061 349 775 zvečer.
PRODAM nekaj čebeljih družin, ☎ 061 831 184.
PRODAM točilo za med na 3 sate in več dobro ohranjenih panjev, ☎ 064 422 569.
PRODAM 9 novih panjev 7 S in 9 malo rabljenih 5 S, ☎ 061 731 665 - 20:30 - 21:30.
PRODAM 4 čebelarje družine, Česnjevek 3, Cerklje, ☎ 064 421 540.
PRODAM električno točilo na 5 S, ☎ 061 152 26 21.
PRODAM prenosni čebelnjak in 15 starih panjev 9 S, cena simbolna - primerna za čebelarje začetnike, ☎ 061 446 422.
PRODAM 5 čebeljih družin na AŽ satju ali s panji, ☎ 061 162 64 58.
PRODAM prevozni čebelnjak Sočeb za 10 panjev s čebelami ali brez, ☎ 064 740 143.
PRODAM čebelarje družine na 5, 6 in 7 AŽ satih, ☎ 063 845 246.
PRODAM pregledanih 15 čebeljih družin na AŽ satju, ☎ 064 681 525.
PRODAM nove 10 S AŽ panje in 7 S prašilčke, Lesna galanterija, Peter Zakrajšek s.p., ☎ 061 152 62 51.
PRODAM 10 čebeljih družin na AŽ satju, ☎ 061 15 81 093.
PRODAM več panjev AŽ 9 S, čebelnjak in nekaj opreme, ☎ 061 823 178.
PRODAM 10 čebeljih družin v AŽ 10 S, ☎ 061 741 540.
PRODAM roje v maju in juniju, ☎ 064 431 495.
PRODAM TAM110 s hidravličnim kontejnerjem, skoraj novih 40 AŽ panjev, čebelarje družine in Bosch črpalko za T5000, ☎ 068 42 527.
PRODAM več čebeljih družin AŽ - 5 S - 6.000.- sit, 6 S - 7.000.- sit in 9 S - 9.000.- sit, ☎ 064 733 914.
PRODAM večje število čebeljih družin na 7, 9 in 10 S, matice so leto 98, ☎ 061 375 408.
PRODAM sveži cvetni prah, cvetlični in kostnjev med ter sprejemam naročila za matice, ☎ 061 891 131.
KUPIM atestiran TAM za prevoz čebel, ☎ 061 59 559 ali GSM 041 664 818.
ZAMENJAM novo peč za centralno kurjavo na trda goriva ali kurilno olje ter 3 radiatorje za čebelarje družine, ☎ 0608 40 830 - Jože.
IZDELUJEM panje AŽ 12, 11, 10, 9, 7 in 5 S ter zaklade 10 in 9, M. Dobnikar, Visoko 93, ☎ 064 431 007.
IZDELUJEM panje AŽ 10 S in satne okvirje, ☎ 063 845 106.
ODDAJAM v najem stalne čebelnjake po 30 AŽ panjev v Istri in Brkinih, ☎ 066 647 129.
PRODAM zdrave čebelarje družine v LR in 2/3 nakladnih panjih, ☎ 0608 41 855.
PRODAM 10 LR panjev z močnimi in zdravimi čebeljimi družinami. Pokličite zvečer ☎ 0608 84 598.
PRODAM 20 naseljenih nakladnih panjev in prazne AŽ panje, ☎ 0608 20 288 - zvečer
PRODAM avtoprikolico z 10 AŽ 10S ☎ 0608 41 106 in 0608 44 393
KUPIM 10 naseljenih Fafarjevih panjev z zdravimi čebelami ☎ 0608 41 106 in 0608 44 393

Čebelarstva zadruga

NEKAR

Prodaja: Anton Sivigelj

Inf. pred 8. uro in po 20. uri na št. (061) 48 48 42.

Prevozom kozarcev in pokrovoov vsak prvi in tretji torek.

Dodatne inf. Boris Serazin po telefonu
(061) 159 08 94, (041) 728 119.

Kozarci za med velikosti:

720 ml 33 sit/kos

370 ml 23 sit/kos

Kovinski pokrovi Twist OFF

fi 82 mm 14 sit/kos

fi 66 mm 14 sit/kos

Kartoni za kozarce 70 sit/kos

Vreče za 200 l sode za shranjevanje medu 150 sit/kos

Vreče pošljemo tudi po povzetju.

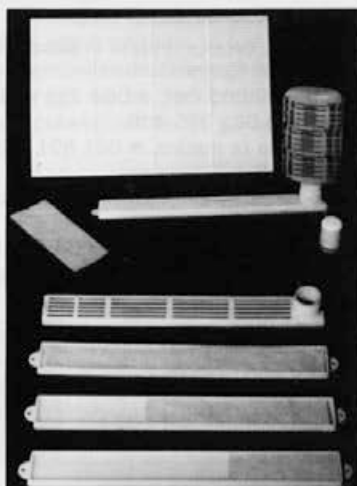

JOŽE RIHAR s.p. ČEBELARSTVO IN IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME

Prepričajte se o kakovosti in ugodnih cenah naših izdelkov. Čebelarstva društva obveščamo, da po dogovoru lahko pridemo tudi k njim in jim ponudimo naše izdelke in storitve.

- Izdelujemo žične matične rešetke za vse vrste panjev, čebelarstvo lopatke, plastične odtočne pipe, lovilce rojev (lesice), osemstana kasetna točila.
- Meljemo sladkor in izdelujemo sladkorne pogače, v zalogi pa imamo že narejene pogače po konkurenčnih cenah – prepričajte se!
- Pri nas dobite žico za žičenje, satnike (rogličeni), testne mreže za lovljenje varoj, plastične razmike...
- Izdelujemo satnice in kuhamo voščine.

**JOŽE RIHAR, Gabrje 42,
1356 Dobrova;
tel/faks: 061/641-106**

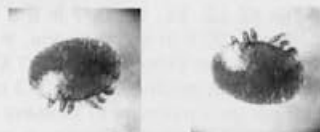

KOMPLET ZA ZATIRANJE VAROE

- TESTNI VLOŽEK DIAGNOSTIK
- HLAPILNIK Z MRAVLIČNO KISLINO
- RAZLIČNI SISTEMI HLAPENJA mravljične kisline 85%

VAROA STOP!!!

prihaja nov hlapilnik MEDJA-P
popoln, enostaven, učinkovit
primeren za vse panjske sisteme
priročen za čebelarje

V te panje ne pridem več, tu je doma
NOV HLAPILNIK MEDJA-P.

Čebelarstvo:

FRANČIŠEK EDVARD MEDJA
Lipce 7/b, 4273 BLEJSKA DOBRAVA
tel.&fax: 064/874 037
GSM: 041/ 729 019

VABILO NA ČEBELARSKE VAJE V SREDNJO KMETIJSKO ŠOLO V MARIBOR

Vse absolvente osnovnega čebelarskega tečaja letnik 1998, v izvedbi SKŠ Maribor in Čebelarstvo zveze Maribor, vabimo na čebelarske vaje na temo priprava čebeljih družin v AŽ panjih za paše in o vzreji matic. Utrjevanje praktičnega znanja bo v šolskem čebelnjaku za Račjim dvorom pri Mariboru ob cesti Maribor-Kamnica, v nedeljo 16. maja in 6. junija 1999, s začetkom ob 9 uri. Vaje bo vodil oskrbnik šolskih čebel g. Ivan Bračko. Vabljeni ste tudi drugi, ki vas zanima čebelarstvo.

Ravnatelj SKŠ Maribor: Anton Krajnc dipl. inž.

APIS M & D d.o.o.
MARKO DEBEVEC
ČUŽA 7
1360 VRHNIKA
 tel., faks: (061) 751- 282

PREDELAVA VOSKA V SATNICE PO UGODNIH CENAH

- NOVO! -

- **IZDELUJEMO POLNOVREDNE BELJAKOVINSKE POGAČE ZA KRMLJENJE ČEBEL, PO ŽELJI Z DODATKOM ZDRAVILNIH SREDSTEV**
- **APNENOGEL • NOSEMAGEL • STIMULANS • VAROGEL**
- **NA DEBELO IN NA DROBNO PRODAJAMO TUDI VSO ČEBELARSKO OPREMO**
- **POZIMI IN SPOMLADI OZ. V OBDOBJU DRUŠTVENIH OBČNIH ZBOROV ORGANIZIRAMO STROKOVNA PREDAVANJA IN NAKUP ČEBELARSKO OPREME V PRVI POTUJOČI ČEBELARSKI TRGOVINI PRI NASI**

Vse čebelarje in čebelarska društva obveščamo, da izdelujemo hladno valjane, nelomljive satnice vseh velikosti.

- V zvezi s tem imamo urejeno vso dokumentacijo in vse možnosti za izdelavo.
- Satnice izdelujemo na novih sodobnih strojih, velikost celic popolnoma ustreza naši kranjski čebeli.
- Vosek steriliziramo v oljnih sterilizatorjih pri 125 °C.
- Priporočamo Vam, da se za nakup satnic dogovorite v okviru čebelarskih društev (ugodnejša cena), po dogovoru pridemo po vosek tudi sami (če ga imate več kot 300 kg).
- Iz enega kilograma voska po dogovoru izdelamo od enajst do dvanajst AŽ satnic.
- Cene za predelavo voska v satnice so zelo ugodne, in sicer od 220 do 250 SIT za kilogram.
- Vosek odkupujemo po 600 do 700 SIT za kilogram.
- V zalogi imamo satnike, šestkrat vrtane, zbite ali lepljene.

ODPRTO IMAMO VSAK DELAVNIK OD 9. - 12. IN OD 16. - 18. URE, OB SOBOTAH OD 9. - 12. URE.

PRIZNANO VZREJEVALIŠČE MATIC APIS M & D d.o.o., VRHNIKA

Sprejemamo prednaročila za kakovostne, izbrane in označene matice kranjske pasme. Konec maja in junija lahko pri nas dobite čebelje družine na petih in sedmih satih.

ODPRTO PISMO

Na 48. občnem zboru Čebelarstva Slovenije (10. aprila 1999) je bilo v 6. točki dnevnega reda v razpravi na poročila izrečeno mnenje, da je Pravilnik o odlikovanjih in nagradah preozek in neživljenjski, predvsem njegov 7. člen, ki opredeljuje pogoje za podeljevanje odličja Antona Janše I. stopnje. Tudi mi ugotavljamo, da so pogoji za podeljevanje tega odličja občutno strožji, kot so bili v starem pravilniku. Zaradi tega je bila večina čebelarjev letos odlikovana še po starem pravilniku, njihovi prav tako zaslužni kolegi pa zdaj ne izpolnjujejo novih pogojev. Še bolj boleče je, ker nimajo več možnosti, da bi jih kadar koli lahko tudi izpolnili. Zakaj? V 7. členu novega pravilnika je naveden pogoj, da mora kandidat 10 let delati na državni ravni. Menimo, da starostna struktura članstva pove vse. Ta neskladja moramo po našem prepričanju popraviti, saj bodo v nasprotnem nekateri moralno zelo oškodovani. Glede na to, da je predsednik ČZS Lojze Peterle na občnem zboru Zveze menil, da je treba pravilnik še enkrat pregledati, pozivamo čebelarska društva in posameznike, da izrazijo svoje predloge in mnenja Čebelarski zvezi Slovenije, saj smo prepričani, da bodo padli na plodna tla in da v svojem prepričanju nismo osamljeni.

ČD Šmartno ob Paki: Stanka Rižnar

Časopis Slovenski čebelar je ustanovilo "Slovensko čebelarsko društvo za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko" leta 1898.

Izdaja ga Čebelarska zveza Slovenije, Cankarjeva 3, 1000 Ljubljana, tel.: (061) 210-992, faks: 12 61 335,

E- pošta: cebelarska.zveza.slo@siol.net

Izdajateljski svet: Lojze Peterle, dipl. inž. arh. Marjan Debelak, prof. Janez Mihelič, dr. Jože Šnajder, dr. Janez Poklukar in dr. Aleš Gregor.

Uredniški odbor: prof. Janez Mihelič, inž. Jože Babnik, dr. Jurij Senegačnik, doc. dr. Janez Poklukar, mag. Mira Jenko-Rogelj, dipl. inž. arh. Marjan Debelak, dr. Aleš Gregor in dr. Janko Božič.

Glavni in odgovorni urednik: prof. Janez Mihelič, lektorica: prof. Nuša Radinja.

Letna naročnina za leto 1999 za nečlane je 6.600,00 SIT. Posamezna številka stane 550,00 SIT. Članarina, skupaj z naročnino za Slovenski čebelar, je 5.500 SIT. Člani lahko objavijo en brezplačen oglas (20 besed) na leto, nadaljnja beseda je 50 SIT. Reklamni oglasi: cela barvna stran na ovitku 100.000 SIT, v sredini 60.000 SIT, pol strani 30.000 SIT, četrt strani 14.000 SIT. Popust pri ceni za 3- do 5-kratno objavo je 10%, za 6- do 10-kratno objavo 20%, za celoletno objavo 30%. Splošni oglasi po 50 SIT za besedo, enako tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 40 besed.

Številka ziro računa pri APP v Ljubljani je: 50100-678-48636.

Po mnenju Ministrstva za kulturo Republike Slovenije (23/39-92) sodi Slovenski čebelar med proizvode informativnega značaja (13. točka tarifne številke 3), za katere se plačuje 5-odstotni prometni davek.

Oblikovanje in tehnična realizacija: ENJA d.o.o., Na Herši 7, Ljubljana. Oblikovanje naslovnice: Boštjan Debelak.

IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME IN TRGOVINA

- točila za med iz nerjaveče pločevine
- posode za med iz nerjaveče pločevine
- kuhalniki voščin in sončni topilniki
- razstojšča
- pribor za označevanje matic
- pribor za odkrivanje satja
- grelce medu
- zaščitna oprema (čebelarске obleke, rokavice, jopiči, klobuki)
- ves preostali čebelarski repromaterial

Logar

**NAJVEČJA IZBIRA
ČEBELARSKE OPREME
V SLOVENIJI**

**NAROČENO BLAGO VAM
LAHKO DOSTAVIMO S
PAKETNO POŠTO**

Delovni čas:

Vsak dan od 8.00 do 12.00 ure

in od 15.00 do 18.00 ure

ob sobotah od 9.00 do 12.00 ure

LOGAR TRADE, čebelarstvo, proizvodnja in trgovina, d.o.o.
Zupanova 1, 4208 Šenčur, tel.: (064) 411 663, faks: (064) 411 499
e-mail: logar-trade@siol.net